



gemeente Baarn



Eindverslag Raadsrapporteurs Gemeente Baarn 2022

Meer grip op de gemeenschappelijke regeling

Werkgroep bestaande uit:

Dhr. P. Blokker - Raadsrapporteur BBS
Mw. M. Koenders-van de Vrugt - Voorzitter
Dhr. M. Schrijver - Commissielid
Dhr. R. van Wijk - Raadsrapporteur RID
Mw. C. Heusingveld - Griffier

Ambtelijke ondersteuning door:

Rosan Coppes - Bestuursadviseur

Geeft hierbij een advies aan de Raad van 2022-2026

Inhoudsopgave:

1.	Advies werkgroep invulling raadsrapporteurschap	5
2.	Concrete invulling raadsrapporteurschap	11
3.	Mogelijkheden voor meer “grip” op gemeenschappelijke regelingen voor de gemeenteraad	17
4.	Overzicht van de Gemeenschappelijke regelingen van Baarn	25
5.	Overzicht van de formele instrumenten van de raad voor “grip op” Gemeenschappelijke Regelingen	31
6.	Te vervullen raadsfuncties door raadsleden en steunfractieleden	35
7.	Handreiking Grip en controle op regionale samenwerking	39
8.	Actoren en gewenste houding	41
9.	Bijlage: Methode-Duisenberg: Raadsrapporteurs het experimenteren waard	45
10.	Op weg naar een betere informatiepositie van raadsleden bij gemeenschappelijke regelingen	49
11.	Memo wijziging Wgr en reactie werkgroep invulling raadsrapporteurschap	57



Advies werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Aan : Nieuwe gemeenteraad 2022
Onderwerp : Grip op GR-en en invulling raadsrapporteurschap
Van : Werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Datum : 15 februari 2022

1. Advies

Het globale advies van de werkgroep invulling raadsrapporteurschap is om de volgende uitgangspunten te hanteren:

1. Voor iedere gemeenschappelijke regeling worden door de raad twee raadsrapporteurs benoemd/aangesteld.
2. De twee raadsrapporteurs per gemeenschappelijke regeling bestaan uit één raadslid/steunfractielid van de coalitie en één van de oppositie.
3. De raadsrapporteurs hebben een bepaalde affiniteit met het onderwerp en mogelijk enige aansluiting bij (vak)kennis of opgedane ervaring.
4. De raadsrapporteurs starten voor de uitoefening van hun functie met de Duisenberg methode en komen na enige tijd terug naar de raad met een eigen opdrachtformulering waarbij de vraagstukken en speerpunten worden benoemd. Dit doen ze in de vorm van een “raadsinformatiebrief” waarin ze zullen toelichten hoe de raadsrapporteurs hun opdracht zien en deze zullen invullen en waar ze zich specifiek op zullen richten.

Dit globale advies wordt uitvoeriger toegelicht in de bijlagen die bij dit advies zijn toegevoegd.

2. Inleiding en aanleiding:

Naar aanleiding van de QuickScan raadsrapporteurs Baarn (oktober 2020) van de rekenkamercommissie heeft er op 20 januari 2021 een raadsbijeenkomst plaatsgevonden waarin dit onderzoek is gepresenteerd en er gezamenlijk met de raad is gesproken over de conclusies en aanbevelingen van de QuickScan. In deze raadsledenbijeenkomst is afgesproken om een werkgroep/voorbereidingsgroep vanuit de raad samen te stellen die samen met de griffier op basis van het advies en aanbevelingen van de rekenkamercommissie een voorstel zou voorbereiden om voor de nieuwe raad het raadsrapporteurschap goed in de steigers te zetten. De opdracht was echter breder dan dit alleen, want in de raadsbijeenkomst is ook gevraagd om te kijken naar andere middelen dan het raadsrapporteurschap om meer “grip op gemeenschappelijke regelingen” te krijgen. Kortom het ging dus enerzijds om het samen nadenken, verkennen en uitwerken hoe vorm en inhoud gegeven zou kunnen worden aan het raadsrapporteurschap, waarin vragen beantwoord zouden worden over een werkbare werkwijze voor Baarn. Anderzijds was de opdracht ook om in beeld te brengen wat andere opties zijn.



In het presidium is vervolgens een werkgroep ingesteld bestaande uit Maike Koenders-van de Vrugt (voorzitter), Peter Blokker, Michiel Schrijver en René van Wijk die hiermee aan de slag zijn gegaan. Zij hebben samen met de griffier en met inbreng van de bestuursadviseur gemeenschappelijke regelingen dit advies opgesteld voor u als nieuwe gemeenteraad.

3. Beoogd effect/doel:

Het doel van het advies van de werkgroep is om als gemeenteraad van Baarn “meer zicht te krijgen op”, “meer betrokkenheid te krijgen met” en “meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden tot sturing op gemeenschappelijke regelingen”.

De werkgroep heeft bewust niet voor het doel “grip op Gemeenschappelijke Regelingen” gekozen, omdat dit pas mogelijk is als de gemeenteraad meer zicht heeft op, meer betrokkenheid krijgt met en meer inzicht heeft in de mogelijkheden tot sturing op gemeenschappelijke regelingen. Vervolgens vergt het ook inzet van raadsrapporteurs zelf en gedeelde gemeenschappelijke belangen met andere raadsrapporteurs in de regio.

4. Concrete resultaten

De werkgroep heeft globaal in kaart gebracht wat de mogelijkheden zijn om meer zicht te krijgen op, meer betrokkenheid te krijgen met en meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden tot sturing op gemeenschappelijke regelingen. Dit heeft de werkgroep opgenomen in het document “Mogelijkheden voor meer “Grip” op gemeenschappelijke regelingen”. Vanuit de voorliggende mogelijkheden die de werkgroep heeft geïnterpreteerd heeft de werkgroep een concrete keuze gemaakt voor het raadsrapporteurschap.

5. Argumenten

Hieronder volgt een opsomming van argumenten waarom de werkgroep met volle overtuiging kiest voor raadsrapporteurs om het beoogd doel te bereiken.

- De meeste (buur)gemeenten in de regio werken al met raadsrapporteurs. Wil je in de regio sterk staan en samen werk maken van “grip op gemeenschappelijke regelingen” is het goed om aan te sluiten bij datgene wat al bekend is bij de andere gemeenteraden en waar men al mee werkt. In Baarn hoeft dan niet meer van alles bedacht te worden om andere gemeenten te overtuigen om hieraan mee te gaan doen, omdat ze zelf ook raadsrapporteurs hebben ingesteld. De kracht van het werken met raadsrapporteurs wordt met name ook gezien om samen met andere gemeenten op te trekken. Met de groep raadsrapporteurs rondom één gemeenschappelijke regeling uit meerdere gemeenten, kan je vervolgens ook afspreken dat bijvoorbeeld één van hen de vergaderingen van het AB bijwoont, of telkens een andere.
- Uit ervaringen elders, andere gemeenten, maar ook de Tweede Kamer en het Europees Parlement en uit onderzoeken/rapporten wordt het inzetten van raadsrapporteurs zeer vaak genoemd. Het is één van de bekendste en meest genoemde methode om “grip” te krijgen op gemeenschappelijke regelingen. Dit omdat raadsrapporteurs vaak worden ingezet, er al veel (goede) ervaringen zijn



met raadsrapporteurs en omdat het voor veel gemeenteraden een aanspreekbare methode is.

- De invoering van raadsrapporteurs kan de controle- en informatiepositie van de gemeenteraad versterken en mogelijk tijd besparen voor alle andere gemeenteraadsleden en ambtenaren doordat er minder technische vragen hoeven te worden gesteld.
- Raadsrapporteurs die werken conform de methode Duisenberg zorgen voor een gestructureerde werkwijze, waarmee duidelijkheid gecreëerd kan worden over de doelen, die de Raad wil stellen, wat gedaan moet worden om die doelen voor elkaar te krijgen én hoeveel het mag kosten.
- Gemeenschappelijke regelingen zelf raken meer en meer bekend met het fenomeen omdat er al veel gemeenteraden mee werken. In sommige gemeenschappelijke regelingen worden bijeenkomsten met raadsrapporteurs georganiseerd die ondersteund worden door ambtenaren en bestuurders vanuit de gemeenschappelijke regeling zelf.
- Vanuit de RID hebben de raadsrapporteurs uit Baarn goede ervaringen om samen met de andere raadsrapporteurs wat voor elkaar te krijgen. Als je als raadsrapporteurs met elkaar tot gedeelde belangen kunt komen kan je veel met elkaar bereiken in de gemeenten en bij de gemeenschappelijke regeling zelf.
- Een aantal andere opties/aanbevelingen (uit rapporten/onderzoeken) om “grip” te krijgen op gemeenschappelijke regelingen zijn erg goed te combineren met de inzet van raadsrapporteurs. Onder andere de aanbeveling: “raden heb meer aandacht voor samenwerking, gemeenteraden zoek elkaar op” is goed/beter op te pakken in raadsrapporteurschapverband dan met gehele gemeenteraden zelf. Het is praktischer en makkelijker dat raadsrapporteurs van de verschillende gemeenteraden elkaar opzoeken dan gehele gemeenteraden. Ook het advies om gezamenlijk gelijklopende zienswijzen in te dienen in meerdere gemeenteraden kan ook goed worden opgepakt door de raadsrapporteurs hier een centrale rol in te laten spelen. Daarnaast zou het advies m.b.t. “gezamenlijke gremia” een platform kunnen bieden waarin de raadsrapporteurs van de gemeenteraden bij elkaar zitten.

6. Kanttekeningen/risico's

1. De randvoorwaarden worden niet breed gedeeld door de raad.

Het is belangrijk dat de randvoorwaarden die al door de rekenkamercommissie zijn benoemd worden onderkend door de gemeenteraad en breed worden gedeeld. Deze randvoorwaarden zijn:

- De raad ziet het werken met raadsrapporteurs als een raadsbrede uitdaging en verantwoordelijkheid waarin men raadsbreed wil investeren.
- Het raadsrapporteurschap zal worden vervuld met de benodigde neutraliteit. Hiermee wordt bedoeld partijpolitiek neutraal. Uiteraard kan een raadsrapporteur



wel de visie van de raad (vanuit raadsbesluiten) uitdragen richting GR en collega raadsrapporteurs.

- De raad acht deze benodigde neutraliteit voor het raadsrapporteurschap haalbaar

2. Risico van afhaken van raadsrapporteurs

Het is en blijft altijd afhankelijk van de personen die het moeten dragen en die het raadsrapporteurschap uitvoeren. Als raadslid of steunfractielid betekent dit dat je hier tijd en inzet voor moet willen reserveren. Daarnaast kan je als raadsrapporteur altijd tegen knelpunten aanlopen waardoor er risico's zijn tot afhaken.

De werkgroep probeert door haar advies deze risico's te beperken, maar het is nooit uit te sluiten. De werkgroep geeft als advies mee: ga het wel voor 4 jaar doen, om expertise en vertrouwen op te bouwen. Het raadsrapporteurschap is een taak die bij de "normale" raadswerkzaamheden behoort.

3. Risico van onvoldoende ondersteuning

De werkgroep heeft in haar voorstel veel aandachtspunten en voorwaarden gesteld met betrekking tot de benodigde ondersteuning. Daar is uitvoerig over gesproken en over nagedacht. Ondersteuning zal moeten komen vanuit de gemeenschappelijke regeling zelf, de griffie en de ambtelijke organisatie van de gemeente Baarn. In de praktijk zal duidelijk moeten worden dat dit ook volgens advies wordt geleverd. Als een raadsrapporteur toch onvoldoende ondersteuning bemerkt is het van belang dat hij/zij dit meldt bij de ambtenaar gemeenschappelijke regelingen en bij de griffier, indien benodigd kan worden opgeschaald naar de driehoek van burgemeester, griffier en gemeentesecretaris. Voor voldoende ondersteuning bij de gemeenschappelijke regelingen zelf, is het van belang dat raadsrapporteurs dit gezamenlijk aankaarten bij de betrokken gemeenschappelijke regeling zelf.

7. Aanpak/uitvoering

Het is aan de nieuwe raad om het advies van de werkgroep al dan niet over te nemen. Veel is en blijft afhankelijk van tijd en inzet door de raadsleden en steunfractieleden zelf die de invulling moeten gaan geven aan het raadsrapporteurschap.

8. Evaluatie

Het is belangrijk om jaarlijks als gemeenteraad te evalueren hoe het ervoor staat met de invulling van het raadsrapporteurschap en hoe dit verbeterd zou kunnen worden. Dit in samenhang met een evaluatie over de gemeenschappelijke regelingen zelf. Gezamenlijk met de raad kijken naar waarom en doel van de samenwerking en naar de prioriteiten. Voor de raadsrapporteurs zelf is het ook belangrijk om goed te spiegelen met de raad, doe ik nog het juiste, heb ik de juiste prioriteiten. Dit is belangrijk om te doen omdat je als raadsrapporteur niet actief bent als partijpoliticus, maar in het belang van de raad als geheel. De raadsrapporteurs zouden samen met de griffier deze jaarlijkse evaluaties kunnen voorbereiden.

9. Wijzigingen van de Wet Gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Op het eind van de werkzaamheden van de werkgroep is gebleken dat het wetsvoorstel met betrekking tot de wijzigingen van de Wet gemeenschappelijke regelingen is



aangenomen. Een deel dat extra middelen geeft aan de raadsleden gaat vanaf 1 juli 2022 in, voor een ander deel geeft de wet een implementatieperiode van 2 jaar. Een belangrijk extra instrument voor de raadsleden is het recht om een regionale onderzoekscommissie in te stellen (enquêterecht), indien dit unaniem door alle deelnemende gemeenteraden aan de gemeenschappelijke regeling wordt besloten, daarnaast komt er een actieve informatieplicht vanuit de Gemeenschappelijke regelingen naar de gemeenteraden. In de bijlage vindt u een memo die alle wijzigingen benoemt. De werkgroep heeft geconstateerd dat er geen tegenstrijdigheden in de wijzigingen zitten met het advies vanuit de werkgroep. Sommige wijzigingen kunnen juist goed worden opgepakt door de raadsrapporteurs en van veel wijzigingen is het ook nog even afwachten wat dit precies in de praktijk zal betekenen.

10. Bijlagen

De meegestuurde bijlagen zijn:

- 1. Concrete invulling raadsrapporteurschap
- 2. Mogelijkheden voor meer “Grip” op gemeenschappelijke regelingen
- 3. Overzicht GR-en Baarn
- 4. Formele instrumenten Grip op GR-en
- 5. Rollen te verdelen in de raad
- 6. Handreiking Grip en controle op regionale samenwerking
- 7. Actoren en gewenste houding
- 8. Methode Duisenberg
- 9. Voorbeeld Format voor oplegger
- 10. Memo wijzigingen Wgr en reactie werkgroep



Concrete invulling raadsrapporteurschap

Aan : Nieuwe gemeenteraad 2022
Onderwerp : Grip op GR-en en invulling raadsrapporteurschap
Van : Werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Datum : 15 februari 2022

Vragen uit de QuickScan raadsrapporteurs van de rekenkamercommissie

Voor de invulling van het raadsrapporteurschap heeft de rekenkamercommissie in haar Quick Scan randvoorwaarden, vragen en advies meegegeven. Deze zijn door de werkgroep meegenomen en waar nodig beantwoord. Daarnaast heeft de werkgroep zelf ook nog enkele vragen, die ze gezamenlijk hebben beantwoord.

- Randvoorwaarden (geformuleerd door de rekenkamercommissie) voor het goed invoeren van het raadsrapporteurschap zijn:
 - De raad ziet het werken met raadsrapporteurs als een raadsbrede uitdaging en verantwoordelijk waarin men raadsbreed wil investeren.
 - Het raadsrapporteurschap zal worden vervuld met de benodigde neutraliteit. Hiermee wordt bedoeld partijpolitiek neutraal. Uiteraard kan een raadsrapporteur wel de visie van de raad (vanuit raadsbesluiten) uitdragen richting gemeenschappelijke regeling en collega raadsrapporteurs.
 - De raad acht deze benodigde neutraliteit voor het raadsrapporteurschap haalbaar.
- Uitgangspunten geformuleerd door de werkgroep:
 - Voor iedere gemeenschappelijke regeling worden twee raadsrapporteurs benoemd/aangesteld.
 - De twee raadsrapporteurs per gemeenschappelijke regeling bestaan uit één raadslid/steunfractielid van de coalitie en één van de oppositie.
 - Je hebt als raadsrapporteur een bepaalde affiniteit met het onderwerp en mogelijk kan je het laten aansluiten bij (vak)kennis of opgedane ervaring.
- De werkgroep zal een bepaalde weging meegeven voor het raadsrapporteurschap van een gemeenschappelijke regeling (GR). De ene gemeenschappelijke regeling zal meer tijd en energie vergen dan het raadsrapporteurschap van een andere. Daarnaast zal dit niet een statisch geheel zijn, het is belangrijk om na aanvang van de nieuwe raadsperiode een herijking te doen met de raad m.b.t. (de prioriteiten van) de gemeenschappelijke regelingen.



- Hoe kom je tot een partijpolitieke neutrale raadsrapporteur?
De werkgroep beveelt de Duisenberg methode aan als basis voor het werk van de raadsrapporteur.
Ieder koppel van raadsrapporteurs heeft daarnaast de opdracht om na een bepaalde tijd zelf bij de raad met een raadsinformatiebrief te komen met nadere uitleg en toelichting hoe zij hun opdracht zien en deze invullen (waar richten wij ons specifiek op). Zij schrijven dus hun eigen opdrachtformulering en koppelen deze terug aan de raad.
De werkgroep beveelt dit aan, omdat iedere gemeenschappelijke regeling anders is en omdat er ruimte moet zijn om gezamenlijk met andere raadsrapporteurs uit de regio tot een bepaalde aanpak te komen. De oproep aan de koppels van raadsrapporteurs is ook nadrukkelijk om regionaal de samenwerking te zoeken met de andere raadsrapporteurs vanuit de andere gemeenteraden. Dat kan in allerlei vormen, d.m.v. regionale raadskringen van raadsrapporteurs of heel simpel ook met een regionale raadsrapporteurs groep WhatsApp.
- Hoe kom je tot een heldere opdrachtformulering voor de raadsrapporteur, denk ook aan een heldere opdracht vanuit de raad richting de rapporteurs, visie over de gemeenschappelijke regelingen?
 - De basis/start voor de raadsrapporteur is de Duisenberg methode en de vastgestelde beleidsvisies van de gemeenteraad.
 - De Duisenberg methode hanteert de volgende zes hoofdvragen die gemeenteraadsleden kunnen stellen bij het controleren van de begroting en de verantwoording:
 - Wat is het beeld van het beleidsterrein op hoofdlijnen?
 - Welke doelen zijn gepland/behaald?
 - Welke prestaties zijn gepland/geleverd?
 - Wat gaat het kosten/heeft het gekost?
 - Wat is het oordeel over de rechtmatigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid?
 - Welke conclusies en aanbevelingen heb ik (als rapporteur aan de raad)?
 - De koppels van raadsrapporteurs schrijven na een tijd (op basis van o.a. uitkomsten Duisenberg methode en overleggen met andere raadsrapporteurs) hun eigen opdrachtformulering/startnotitie en koppelen dit terug middels een raadsinformatiebrief aan de raad. Daarbij geven ze de vraagstukken aan en de speerpunten weer.
 - Een raadsrapporteur kan een stelling van een wethouder (lid van AB/DB GR) toetsen
- Hoe zorg je voor een heldere rolopvatting bij de verschillende actoren?
 - Actoren zijn o.a. het college, de wethouder, de gemeentesecretaris, ambtenaren, de griffie, de raadsrapporteur zelf, raadsleden, raadsfracties, het AB van een gemeenschappelijke regeling, het DB en de directie daarvan en tevens ambtenaren/medewerkers in dienst van de gemeenschappelijke regeling en diens secretariaten.



- o De werkgroep heeft in kaart/beeld gebracht wat de gewenste houding gedrag zou moeten zijn van al deze actoren, zodat dit duidelijkheid schept, met name ook m.b.t. de verwachtingen van al de verschillende actoren. Dit is te vinden in het Excel bestand “actoren en gewenste houding”.
- Hoe zorg je voor heldere afspraken m.b.t. het raadsrapporteurschap (bijvoorbeeld over informatievoorziening)
 - o Belangrijk is dat de informatievoorziening voor de raadsrapporteur op orde is.

De raadsrapporteur moet op hetzelfde moment als het collegelid die in het AB van een gemeenschappelijke regeling zit, de stukken ontvangen vanuit de ambtelijke organisatie en de gemeenschappelijke regeling zelf.

De raadsrapporteur moet deze informatie vervolgens niet per direct naar de raad versturen, want deze informatie ontvang je als raadsrapporteur en niet als partijpoliticus.
 - o Daarnaast is het verzoek is aan de ambtelijke organisatie om bij de start voor de raadsrapporteur en de nieuwe raad te zorgen voor een oplegger met basisinformatie van de gemeenschappelijke regeling. Zodat goed gestart kan worden met de rol van raadsrapporteur.
 - o Het advies is om bij het begin van het raadsrapporteurschap direct een eerste overleg te plannen met de portefeuillehouder en de ambtenaar (of ambtenaren).

In dat gesprek worden specifieke afspraken gemaakt over de route van de ambtelijke ondersteuning. In principe, de stelregel is, dat dit bij raadsrapporteurs direct via betrokken ambtenaar kan lopen. Je zou hierbij nadere praktische afspraken kunnen maken, bijvoorbeeld bij mails altijd een cc naar de wethouder, zodat iedereen op de hoogte is.

De opschalingsroute wanneer nodig voor de ambtenaar, bijvoorbeeld bij een te hoge werkdruk met wel heel veel vragen van de raadsrapporteurs of een lastig parket van de ambtenaar door afwijkende standpunten van wethouder en raadsrapporteur(s), is via de bestuursadviseur gemeenschappelijke regelingen naar gemeentesecretaris (en griffier). Een vergelijkbare opschalingsroute kan ook door de raadsrapporteur worden ingezet, bijvoorbeeld wanneer de raadsrapporteur de indruk heeft te weinig of onvoldoende ambtelijke ondersteuning te ontvangen. Voor de raadsrapporteur loopt de opschalingsroute dan via de bestuursadviseur gemeenschappelijke regelingen naar griffier en indien nodig naar de burgemeester, waarnaar het vervolgens in de driehoek van burgemeester, gemeentesecretaris en griffier besproken kan worden.
 - o De werkgroep geeft het advies mee aan de gemeentesecretaris om de procedure en de adviezen zoals geschetst op te nemen in werkafspraken binnen de ambtelijke organisatie.
 - o De werkgroep heeft tevens het advies om één keer in de zoveel tijd (ongeveer om de 6/8 weken) een gesprek te plannen met alle raadsrapporteurs en de burgemeester (en evt. de griffier). Dit gebeurt o.a.



in Zeist en werkt daar goed. De burgemeester kan e.v.t. aandachtspunten dan ook weer meenemen en bespreken in het college.

- Hoe zorg je voor voldoende ondersteuning m.b.t. de raadsrapporteurs (griffie, ambtelijk):
 - De griffie zal per gemeenschappelijke regeling opvragen welke gemeenten met raadsrapporteurs werken bij de secretariaten van de gemeenschappelijke regeling. Het is vervolgens aan de secretariaten om hier zelf bij de griffiers/gemeenten navraag over te doen en dit in kaart te brengen.
 - Per gemeenschappelijke regeling wordt er in het begin (wanneer nodig) door één griffie van de deelnemende gemeenten begeleiding op zich genomen voor de specifieke groep van raadsrapporteurs. Dit zal regionaal moeten worden verdeeld door de griffiers. Griffiers starten deze afspraken met raadsrapporteurs op, maar de wens is dat de gemeenschappelijke regeling zelf de organisatie van de bijeenkomsten met de raadsrapporteurs overnemen. Dus de begeleiding moet worden gedaan door ambtenaren van de gemeenschappelijke regeling zelf.
 - De koppels van raadsrapporteurs rondom één gemeenschappelijker regeling gaan gezamenlijk in overleg met de verantwoordelijk wethouder, dat is de afgevaardigde in het AB/DB vanuit Baarn, met ondersteuning vanuit de ambtelijke organisatie.
 - Als je als koppel raadsrapporteurs van mening verschilt met de wethouder heb je alsnog het recht om informatie op te vragen, dit moet dan via de opschalingsroute van bestuursadviseur gemeenschappelijke regelingen en griffier/gemeentesecretaris.
 - Raadsrapporteurs hebben de mogelijkheid om direct contact op te nemen met AB-DB en directie van de gemeenschappelijke regeling. Ze mogen ook direct bij hen informatie opvragen.
 - De raadsrapporteur kan aanschuiven bij AB vergaderingen van een gemeenschappelijke regeling, omdat de vergaderingen volgens de Wgr in principe openbaar zijn.
- Realiseer je als raad dat het tijd kost, evalueer en investeer in het raadsrapporteurschap
 - De werkgroep adviseert de nieuwe raad om jaarlijks met elkaar de gemeenschappelijke regelingen en het werken met raadsrapporteurs te evalueren. De raadsrapporteurs kunnen samen met de griffier deze jaarlijkse evaluatie voorbereiden.
 - Het advies van de werkgroep aan de nieuwe raad is dat een fractie met in totaal 5 raadsleden en steunfractieleden heeft, meer taken op zich kan en moet nemen dan een fractie met heel weinig leden.



De werkgroep heeft in de voorgaande pagina's vragen beantwoord die naar voren gekomen zijn in de QuickScan van de rekenkamercommissie. De werkgroep heeft daarnaast zelf met elkaar nog een aantal vragen besproken die hieronder worden vermeld.

- **Mogelijk spanningsveld tussen college/wethouder en raadsrapporteur; hoe kan dit zo veel mogelijk worden voorkomen?**
Door een duidelijke opdracht (Duisenberg en vervolgens een op papier opgeschreven opdrachtformulering), door heldere afspraken over de ambtelijke ondersteuning en door zo veel mogelijk gelijke verwachtingen door het schetsen in het Excel bestand van actoren en gewenste houding hoopt de werkgroep te voorkomen. Mochten er verschillende standpunten worden ingenomen door het collegelid die in het bestuur zit van de gemeenschappelijke regeling en de raadsrapporteurs, zou het goed zijn om gezamenlijk af te spreken om naar de gemeenteraad te gaan om de raad te vragen naar hun oordeel/mening hierover.
- **Inzet/ samenwerking raadsrapporteur en ambtenaar; opstellen schriftelijke oplegger en deze voegen bij de stukken over de gemeenschappelijke regelingen.**
De schriftelijke oplegger is basisinformatie van, voor maar ook door de raadsrapporteurs.
De oplegger is een stuk om als raadsrapporteur te bespreken, deze bevat basisinformatie, de belangrijkste gegevens bij de kadernota/begroting, van de vorige begroting en de verschillen.
De raadsrapporteur kijkt naar de ontwikkeling, vergelijkt met voorgaande jaren en kijkt naar verschillen tussen de jaarrekening en de begroting.
In onze begroting wordt in de paragraaf "Verbonden partijen" per verbonden partij een duidelijk overzicht gegeven van de doelen, ontwikkelingen, risico's en financiën gegeven. Deze gegevens kunnen in het format van de voorbeeld-oplegger worden opgenomen.
- **Evaluatiemomenten werkwijze Raadsrapporteurs**
Het voorstel is om jaarlijks een raadsbrede evaluatie van de gemeenschappelijke regelingen en het werken met de raadsrapporteurs te organiseren. Deze bijeenkomst kan door de raadsrapporteurs samen met de griffier worden voorbereid.
Daarnaast kan de raadsrapporteur uiteraard wanneer nodig zelf evaluaties entameren in verschillende gremia.



Mogelijkheden voor meer “grip” op gemeenschappelijke regelingen voor de gemeenteraad

Aan : Nieuwe gemeenteraad 2022
Onderwerp : Grip op GR-en en invulling raadsrapporteurschap
Van : Werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Datum : 15 februari 2022

Mogelijkheden voor meer “grip” op gemeenschappelijke regelingen

Dit document behandelt vraag 1 van de werkgroep: “wat zijn de mogelijkheden om meer zicht op, betrokkenheid en mogelijkheden tot sturing van een GR te krijgen”. Dit is geen uitputtende lijst maar geeft wel een globale blik hierop.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden stelt in hun reactie op de wijzigingen op de Wgr (Wet gemeenschappelijke regelingen) dat voor raadsleden het tekort aan grip en invloed op gemeenschappelijke regelingen één van de grootste knelpunten is in hun werkzaamheden. Veel gemeenschappelijke regelingen zijn voor raadsleden een black box, dan wel de invloed daarop is beperkt. Het gaat om een structureel knelpunt, uit onderzoeken van de vereniging uit 2013 en uit 2017 is gebleken dat het overgrote deel van de raadsleden klaagt over een gebrek aan grip en controle op gemeenschappelijke regelingen.

Dat binnen de gemeenteraad van Baarn er ook een tekort aan grip en invloed op gemeenschappelijke regelingen wordt ervaren is dus geen verrassing. Mogelijk helpt het al iets door meer inzicht te krijgen in welke mogelijkheden er voor raadsleden zijn om meer “grip” te krijgen op gemeenschappelijke regelingen. Het woord “grip” staat tussen haakjes omdat het doel van de werkgroep is om meer inzicht te krijgen van en op gemeenschappelijke regelingen, meer betrokkenheid te krijgen met gemeenschappelijke regelingen en meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden tot sturing op gemeenschappelijke regelingen.

Het “grip” krijgen op kan de werkgroep op zichzelf niet leveren, dat is aan de nieuwe raad samen met de andere gemeenteraden van de GR-en. De werkgroep probeert wel het inzicht op gemeenschappelijke regelingen te vergroten door onder andere het instrumentarium wat je hebt als raadslid voor de nieuwe raad goed in kaart te brengen.

Er zijn talloze onderzoeken, boeken, Webinars en artikelen verschenen over het onderwerp “grip” op gemeenschappelijke regelingen. De werkgroep kan dan ook geen uitputtend overzicht leveren, maar probeert voor de nieuwe raad de mogelijkheden zo overzichtelijk mogelijk in kaart te brengen.



Hieronder volgt een globale opsomming van de mogelijkheden om meer zicht te krijgen op, meer betrokkenheid te krijgen met en meer inzicht te krijgen in de mogelijkheden tot sturing op gemeenschappelijke regelingen door gemeenteraden:

1) De formele instrumenten

Een overzicht van alle formele (wettelijke) instrumenten is te vinden in een bijlage bij deze memo. De formele instrumenten, zijn de instrumenten die de raad heeft op basis van met name de Wet gemeenschappelijke regelingen en de Gemeentewet. Het gaat hierbij om informatieve instrumenten, verantwoordingsinstrumenten en bijsturingsinstrumenten. Hierin wordt o.a. het aanspreken van de eigen vertegenwoordiger in het AB benoemd, het indienen van zienswijzen en het verzoeken om een rekenkameronderzoek. Het gaat bij de formele instrumenten ook over het instellingsbesluit van een gemeenschappelijke regelingen en het vaststellen van eigen verordeningen/beleidsplannen. De kaders en doelen voor een gemeenschappelijke regeling leg je als gemeenteraad vast bij het aangaan van een gemeenschappelijke regeling en in je eigen verordeningen en beleidsplannen.

2) Uitnodigen directeur of lid van het DB voor een vergadering.

Raden kunnen i.p.v. alleen de eigen vertegenwoordiger (een lid van het college) in het AB ook de directeur of een ander lid van het DB uitnodigen voor een commissie en/of raads- vergadering om daar het gesprek mee te voeren.

3) Gemeenteraden heb meer aandacht voor samenwerking!

De Raad voor het Openbaar Bestuur adviseerde al in hun rapport “Naar een betere wisselwerking tussen gemeenteraden en de bovengemeentelijke samenwerking” dat gemeenteraden zich zouden moeten concentreren op het vertalen van vragen en problemen van de samenleving in bestuurlijke oplossingen. Daarvoor is het nodig om schakelkracht te ontwikkelen: het vermogen om lokale belangen én regionale belangen te behartigen. En ook een andere houding is benodigd, van statisch naar dynamisch

Niet alle samenwerkingsverbanden behoeven even veel aandacht, kies en prioriteer.

De aandacht kan het best geconcentreerd worden op de samenwerkingsverbanden waar grote financiële belangen spelen, beleidsmatige verschillen van inzicht zijn, of in het verleden misging. Er kan worden afgesproken om de aandacht voor deze samenwerkingsverbanden te verdelen, bijvoorbeeld dat één van de deelnemende gemeenteraden een laag geprofileerd samenwerkingsverband in de gaten houdt en daarover rapporteert aan de collega-gemeenteraden. Verder denkt de Raad voor het Openbaar Bestuur dat gemeenteraden effectiever kunnen opereren als ze met elkaar goede spelregels afspreken over informatievoorziening en vergaderagenda's.



4) Het invoeren van raadsrapporteurs.

Deze mogelijkheid wordt door velen benoemd. In bijna alle artikelen, Webinars en onderzoeken komt deze optie naar voren en is het een helder voorbeeld van een middel om in te zetten om meer “grip” te kunnen krijgen bij gemeenschappelijke regelingen. Bij de deelnemende raadsleden in het live-Webinar van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden van 8 maart 2021 vond zelfs 75 procent het een goed idee om een stelsel van raadsrapporteurs, zoals o.a. in het Europees Parlement, in te voeren om als raad beter te kunnen sturen op regionale afspraken.

Uit het onderzoek “Grip in de regio, onderzoek naar de toepassing van de methode Duisenberg in de jeugdzorg regio West-Brabant West”, uitgevoerd door Sharon Broekman van de Erasmus Universiteit Rotterdam, pakt het werken met een raadsrapporteur volgens de methode-Duisenberg positief uit voor gemeenteraden. De informatiepositie van de raadsleden wordt beter, raadsleden krijgen meer inzicht in wat ze willen weten en ze krijgen een beter beeld van het betreffende onderwerp. Raadsleden kunnen daardoor hun controlerende taak beter uitvoeren. De methode-Duisenberg, vernoemd naar het voormalige Tweede Kamerlid Pieter Duisenberg, houdt in dat één of meer rapporteurs worden aangewezen in een vakcommissie of uit de volksvertegenwoordiging om bijvoorbeeld de begroting of een bepaald thema voor te bereiden en vragen te inventariseren die namens de gehele commissie of volksvertegenwoordiging worden gesteld aan de verantwoordelijke bestuurder. In plaats van controleren op basis van incidenten wordt door de inzet van de rapporteur de controlerende rol versterkt door naar het hele beleid te kijken.

5) Gemeenteraden zoek elkaar op!

Gemeenteraden zouden meer invloed kunnen uitoefenen als ze actief overeenkomsten in visie/beleid met andere raden of raadsleden opzoeken. Volgens Marcel Boogers helpt het als raadsleden vooraf aangeven welke informatie zij nodig hebben om een politiek oordeel te vormen over het regionale beleid. Wat zijn relevante regionale ontwikkelingen en op welke manieren kan daarop worden ingespeeld? Welke regionale doelen moet de raad stellen om zijn eigen beleidsuitgangspunten te kunnen realiseren? En als teruggekeken wordt: in welke mate zijn regionale doelen bereikt en wat is ervoor nodig om dat te verbeteren? Raadsleden zullen volgens hem pas een sterkere rol krijgen in regionale besluitvormingsprocessen als ze meer regionaal opereren. Het overstijgen van het lokale belang en vormgeven van het regionale belang vraagt in de tweede plaats om passende (informele) structuren. Met hulp van griffiers en via gelijkgestemde partijen en fracties kunnen raadsleden samenwerken en gezamenlijk optrekken met hun collega's uit andere gemeenten. Dat gebeurt ook al, maar er is meer nodig.

6) Gezamenlijk met meerdere gemeenteraden zienswijzen indienen

Als raden met elkaar met vergelijkbare officiële reacties komen en dezelfde passages in hun zienswijze opnemen, moet het bestuur van de gemeenschappelijke regeling toch wel van goede huizen komen om dat te negeren. Door samen op te trekken heb je meer invloed dan wanneer je allemaal op eigen houtje gaat



reageren. Een voorbeeld hiervan is de Zuid-Holland Zuid jeugdzorgregio: “Er zijn door een werkgroep van raadsleden vanuit verschillende gemeenten ‘bouwstenen’ voor zienswijzen geformuleerd, die door gemeenteraden daadwerkelijk zijn aangenomen”

7) “Gezamenlijke regionale besluitvorming door gemeenteraden”.

Dit is tussen haakjes gezet omdat in verreweg de meeste gevallen de besluitvorming apart in de afzonderlijke raden plaatsvindt, maar wordt wel het “voorwerk” gedaan in andere gezamenlijke gremia. De meeste gremia zijn informele vormen/netwerken. Er is/was altijd één hele bekende formele variant waarin de besluitvorming niet in de afzonderlijke raden plaatsvond, dat is de Drechtraad. De Drechtraad wordt per 1 januari 2022 opgeheven. In de Drechtraad zijn raadsleden uit alle Drechtsteden maandelijks bijeen om fractiegewijs te discussiëren en besluiten over regionaal beleid.

Er zijn vele informele vormen in het land te vinden. We zullen enkele voorbeelden hiervan benoemen. De raden van Regio Rivierenland initieerden bijvoorbeeld de Raadskring Regio Rivierenland. Een orgaan waarin de deelnemende raden van Regio Rivierenland (en de griffiers) zijn afgevaardigd. Raadsleden in Twente kunnen een paar keer per jaar naar een themabijeenkomst: de Twenteraad. Een platform voor uitwisseling van informatie en mening. De bijeenkomsten van de Twenteraad worden voorbereid door een presidium, met de burgemeester van Enschede als voorzitter en uit elke raad een lid plus de griffier.

Een andere vorm is de regionale raadscommissie. De regio IJmond en de Kempen-gemeenten hebben hier ervaring mee opgedaan, met wisselend succes. De beeld- en oordeelsvorming over regionale onderwerpen vindt hier plaats in een regionale commissie met vertegenwoordigers uit alle raden, die een gezamenlijk advies geven aan de afzonderlijke gemeenteraden. De gedachte is dat raden zo een veel grotere regionale invloed hebben dan in de meeste regio's het geval is.

West-Brabant richtten raadsleden een brainstormclub op, ten behoeve van een beter en uniformer besluitvormingsproces in de afzonderlijke raden. Met steun van griffiers is een soort ‘dropbox’ ingericht, die dient om relevante documenten aan elkaar beschikbaar te stellen. Daarnaast zijn de griffiers inmiddels bezig om ook het uitwisselen van ideeën en standpunten te faciliteren. Zo kunnen zienswijzen op elkaar worden afgestemd en staan raden sterker.

Regio Utrecht heeft een paar keer per jaar U10-Beraden. Dit zijn openbare bijeenkomsten, gericht op voor raadsleden. Afwisselend neemt één van de griffiers het voortouw in de organisatie. Op de U10-Beraden kunnen raadsleden rond een bepaald thema met elkaar van gedachten wisselen. Soms is er een verband met besluitvorming die daarna in de afzonderlijke raden zal plaatsvinden en soms is het thema meer informeel van of wordt een onderwerp inhoudelijk uitgediept.

In al deze informele vormen die door gemeenteraden zijn geïnitieerd wordt door de gemeenteraden gezocht naar meer sturing vooraf, vroegtijdige betrekken van, één meer gedragen beleid en een sterkere positie van de raden door gezamenlijk meer een vuist te kunnen maken.



8) Een aparte raadscommissie verbonden partijen instellen (artikel 82 Gemeentewet)

Dit is dus een raadscommissie van één gemeenteraad en niet een gezamenlijke commissie.

Een raadscommissie kan een raadsvergadering voorbereiden maar uiteraard geen besluiten nemen. Een raadscommissie kan natuurlijk wel overleggen met het college of met andere gemeenteraden of raadscommissie(s) van andere gemeenten overleggen om zo tot betere informatievoorziening te komen. Onder andere de gemeente Houten werkt met een raadscommissie verbonden partijen. Deze (advies)commissie adviseert de gemeenteraad ten aanzien van de sturing van en het toezicht op de verbonden partijen en formuleert een advies aan de gemeenteraad over de inhoud van de zienswijze op de (ontwerp) begroting en (ontwerp) kadernota

9) Vergaderingen van het AB bezoeken en online toegankelijkheid tot de algemeen bestuursvergaderingen in de regio.

De vergaderingen van het AB van Gemeenschappelijke Regelingen zijn in principe openbaar (zie Wgr art 22 lid 3), dus het staat iedere raadslid vrij om deze te bezoeken.

Online vergaderingen zou ervoor kunnen zorgen dat raadsleden overdag beter en sneller deze bestuursvergaderingen kunnen volgen. Wettelijk is de vergadering van het algemeen bestuur openbaar, maar vaak vinden de vergaderingen toch vaak achter gesloten deuren plaats. Daarom is het belangrijk dat raadsleden beter gefaciliteerd worden, bijvoorbeeld door het online toegankelijk maken van deze regionale bestuursvergaderingen

10) Sturing vanuit eigenaarschap van regionale taken en verbonden partijen

In het Webinar van de Vereniging voor Raadsleden van 8 maart 2021 betoogde Harry ter Braak, expert van Wagenaar Hoes op het gebied van sturing op regionale samenwerking, dat het cruciaal is voor het creëren van meer en betere sturing op regionale samenwerking dat raadsleden vanuit eigenaarschap naar regionale taken kijken. Te vaak benaderen raadsleden regionale taken als opdrachtgever. "Als hoogste bestuursorgaan is het belangrijk dat raadsleden niet alleen met de eigen gemeente bezig zijn, maar vooral ook samen doelen stellen voor regionale taken."

11) Nieuwe informatieprotocollen

Niet afwachten, maar zelf de regie pakken is het allerbelangrijkste", zo luidde het advies van Steven de Vries, voormalig raadslid uit Utrecht in het Webinar van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden van 8 maart 2021. De Vries analyseerde afgelopen jaar de wijzen waarop in diverse regio's raadsleden grip en controle proberen te krijgen en ontwikkelde een overzichtelijk informatieprotocol. Dit informatieprotocol is als bijlage bijgevoegd.

Het format functioneert als een oplegger op stukken van de gemeenschappelijke regeling. Hierdoor is de informatie eenvoudig te vinden en wordt deze eenduidig gepresenteerd voor alle gemeenschappelijke regelingen. De afstemming met andere volksvertegenwoordigingen wordt eenvoudiger als de partijen in de regio de format gebruiken. En voor de gemeenschappelijke regeling is het relatief



eenvoudig om de deelnemers te bedienen met uniforme informatie. Het college moet formeel die informatie leveren. In de praktijk zullen de ambtelijke organisatie en de gemeenschappelijke regeling moeten zorgen voor het vullen van de format. Als alle raden met dezelfde format werken is dit ook voor de gemeenschappelijke regeling efficiënt

12) Als raad bepalen wat je wil met samenwerkingsverbanden.

De raad zou gezamenlijk moeten bepalen wat je als raad wil met de samenwerkingsverbanden en op welke manier de raad de grip en controle wil uitvoeren om de democratische legitimatie te waarborgen. Door de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is er een handreiking 'Grip en controle op regionale samenwerking' ontwikkelt waarin zes vragen en subvragen staan die hierbij kunnen helpen.

1. Waarom wil je als raad taken in een samenwerkingsverband uitvoeren? Zorg voor een visie op de identiteit van de samenwerking.
2. Welke positie heeft de gemeenteraad in het speelveld van de samenwerking, in het bijzonder in de gemeenschappelijke regeling?
3. Op welke wijze wil je sturen en invloed op de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling uitoefenen?
4. Hoe wil je als gemeenteraad toetsen en controleren of dat wat is afgesproken ook wordt uitgevoerd in de gemeenschappelijke regeling?
5. Hoe hou je als gemeenteraad zicht op risico's in de gemeenschappelijke regeling en welke voorwaarden moeten worden vervuld als je de regeling wilt beëindigen?
6. Hoe regel je de monitoring en verantwoording op de uitvoering van de taken van de gemeenschappelijke regeling?

13) Uit de Handreiking Nederlandse Vereniging voor Raadsleden

In de handreiking vanuit de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden staan ook een aantal mogelijkheden benoemd m.b.t. het grip krijgen op gemeenschappelijke regelingen. De meesten zijn al in deze memo aan de orde gekomen. Concreet worden hier de volgende opties benoemd:

- ☐ De organisatie van de informatievoorziening
- ☐ Rapporteurs uit een van de gemeenteraden
- ☐ Gemeenschappelijke agenda's
- ☐ Gemeenschappelijke raadscommissie
- ☐ Gemeenschappelijke griffier
- ☐ Gemeenschappelijk regionaal raadsinformatiesysteem
- ☐ Regionaal enquêterecht (budget reserveren)
- ☐ Inzet van hulptroepen zoals een (gezamenlijke) rekenkamer
- ☐ Afspraken met de accountant?

Overzicht van de Gemeenschappelijke regelingen van Baarn

Overgenomen uit de nota regionale samenwerking en verbonden partijen 2020

Gemeenschappelijke regelingen

- Gemeenschappelijke Geneeskundige Dienst Midden Nederland (GGDrU)
- Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht (VRU)
- Uitvoeringsorganisatie Sociaal domein Baarn, Bunschoten en Soest (BBS)
- Gemeenschappelijke regeling afvalverwijdering Utrecht (AVU)
- Gemeenschappelijke regeling Reinigingsbedrijf Midden Nederland (RMN)
- Gemeenschappelijke regeling Regionaal Sociaal Werkvoorzieningschap Amersfoort e.o (RWA)
- Gemeenschappelijke regeling Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)
- Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD)

Verplichte samenwerkingsverbanden zijn:

GGD's, Omgevingsdiensten, Arbeidsmarkt- en Veiligheidsregio's.

Uitgeplitst

BBS: Baarn, Bunschoten en Soest

RMN: Baarn, Bunnik, Soest, Nieuwegein, IJsselstein, Zeist

RID: Baarn, Bunnik, de Bilt, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede, Regionale Sociale Dienst Kromme Rijn Heuvelrug (RSD)

RWA: Amersfoort, Baarn, Bunschoten, Leusden, Soest en Woudenberg

RUD: Baarn, Amersfoort, Leusden, Woudenberg, Soest, Eemnes, Utrecht, Lopik, Houten en Nieuwegein

GGD regio Utrecht: alle Utrechtse gemeenten
Amersfoort, Baarn, Bunnik, Bunschoten, De Bilt, De Ronde Venen, Eemnes, Houten, Leusden, Lopik, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Soest, Stichtse Vecht, Utrecht, Utrechtse Heuvelrug, Veenendaal, Vijfheerenlanden, Wijk bij Duurstede, Woerden, Woudenberg, IJsselstein, Zeist

VRU: Alle Utrechtse gemeenten

AVU: Alle Utrechtse gemeenten en de Provincie

Gemeenten in de regio die met raadsrapporteurs werken

Bunnik, De Bilt, De Ronde Venen, IJsselstein, Leusden, Nieuwegein, Soest, Utrechtse Heuvelrug, Wijk bij Duurstede (formeel niet, maar in praktijk wel), Woudenberg, Zeist en de Stichtse Vecht.

Overzicht van de formele instrumenten van de raad voor “grip op” Gemeenschappelijke Regelingen

Bij de formele instrumenten gaat het over de wettelijke vormen van controle/ grip op Gemeenschappelijke Regelingen die de gemeenteraad heeft conform de Wet Gemeenschappelijke Regelingen de Gemeentewet en andere wetgeving.

Hieronder volgt een opsomming van de instrumenten uit “Grip op regionale samenwerking, handreiking voor gemeenteraadsleden en griffier”. Daarbij wordt steeds bekeken wat de wettelijke grondslag is van een instrument, wat de wetgever heeft beoogd met het geven van het instrument, wat de reikwijdte is van het instrument (waarvoor kan het wel en niet worden ingezet) en hoe het praktisch toepasbaar is.

Informatieve instrumenten

Informatieve instrumenten *Kadernota samenwerkingsverband*

Grondslag	Artikel 34b Wgr
Doel	Het bestuur van het openbaar lichaam, van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan informeert de betrokken gemeenteraden voor 15 april van het jaar waarvoor de kadernota geldt over de financiële en beleidsmatige uitgangspunten voor dat betreffende kalenderjaar. Hiermee krijgt de raad eerder dan voorheen al informatie over het samenwerkingsverband, zodat de raad alvast allianties kan sluiten om eventuele wijzigingen te kunnen bewerkstelligen.
Reikwijdte	De kadernota gaat uitsluitend over de financiële en beleidsmatige uitgangspunten van het samenwerkingsverband als geheel, niet over de uitgangspunten die de individuele gemeenten willen bereiken. Daarnaast gaat de kadernota uitsluitend over het navolgende kalenderjaar.
Praktische toepasbaarheid	De kadernota is een informatief instrument, deze wordt niet vastgesteld door de gemeenteraden, noch wordt aan de gemeenteraad om zienswijzen of iets dergelijks gevraagd. Het is uitsluitend een middel om vroegtijdig te informeren. De raad kan natuurlijk wel beraadslagen over de kadernota en de eigen vertegenwoordiger in het algemeen bestuur richtlijnen meegeven.

Voorlopig jaarverslag samenwerkingsverband

Grondslag	Artikel 34b Wgr
Doel	Het bestuur van het openbaar lichaam, van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan moet voor 15 april van het jaar na afloop van waarvoor het jaarverslag geldt alvast een voorlopig jaarverslag naar de gemeenteraden sturen. Zo worden de raden vroegtijdig geïnformeerd over de financiële en beleidsmatige afwikkeling van het voorgaande kalenderjaar zodat zij dit kunnen betrekken bij hun zienswijzen op de begroting voor het navolgende kalenderjaar (of bij een eventuele begrotingswijziging voor het lopende kalenderjaar).

Reikwijdte	Het voorlopig jaarverslag geeft een eerste indicatie over het afgelopen kalenderjaar voor het samenwerkingsverband. Het betreft een voorlopig verslag, nog niet alles hoeft definitief vast te staan en een accountantscontrole hoeft nog niet te hebben plaatsgevonden. Dat volgt allemaal voor 15 juli van het jaar na afloop van het betreffende kalenderjaar.
Praktische toepasbaarheid	Het voorlopig jaarverslag is een informatief instrument, het verslag wordt niet vastgesteld door de gemeenteraden, noch wordt aan de gemeenteraad om zienswijzen of iets dergelijks gevraagd. Het is uitsluitend een middel om vroegtijdig te informeren.

Ontwerpbegroting samenwerkingsverband, raad kan zienswijze indienen

Grondslag	Artikel 35 Wgr
Doel	Het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam, het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie en een gemeenschappelijk orgaan moeten de ontwerpbegroting aan de raden zenden alvorens deze wordt vastgesteld.
Reikwijdte	De ontwerpbegroting maakt inzichtelijk wat er het komende boekjaar gaat plaatsvinden binnen het samenwerkingsverband, zowel beleidsmatig als financieel. De ontwerpbegroting geeft daarnaast aan wat de financiële bijdrage van iedere afzonderlijke gemeente in een bepaald jaar is.
Praktische toepasbaarheid	De raad kan beraadslagen over de begroting en zienswijzen indienen (zie onder de stap sturing).

Jaarverslag samenwerkingsverband

Grondslag	Artikel 34 lid 3 Wgr
Doel	Het bestuur van het openbaar lichaam, van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan moet voor 15 juli van het jaar na afloop van waarvoor het jaarverslag geldt een definitief jaarverslag naar gedeputeerde staten en de gemeenteraden sturen. Zo worden de raden geïnformeerd over de financiële en beleidsmatige afwikkeling van het voorgaande kalenderjaar die weer als input geldt voor het eigen gemeentelijke jaarverslag (met name de paragraaf verbonden partijen).
Reikwijdte	Het jaarverslag geeft een verslag over het afgelopen kalenderjaar voor het samenwerkingsverband.
Praktische toepasbaarheid	Het jaarverslag is een informatief instrument, het verslag wordt niet vastgesteld door de gemeenteraden, noch wordt aan de gemeenteraad om zienswijzen of iets dergelijks gevraagd. Het is uitsluitend een middel om te informeren en verantwoorden.

Jaarverslag gemeente – Paragraaf verbonden partijen

Grondslag	Artikel 198 Gemeentewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
Doel	Het jaarverslag van de gemeente kent net als de begroting een paragraaf verbonden partijen. Daarin moet het college verantwoording afleggen over het reilen en zeilen van de verbonden partijen en in hoeverre zij de door de raad in de begroting meegegeven kaders hebben uitgevoerd.

Reikwijdte	Geldt alleen ten aanzien van een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft (art. 1 BBV). Netwerksamenwerkingen vallen hier niet onder.
Praktische toepasbaarheid	In de paragraaf verbonden partijen wordt de raad jaarlijks per verbonden partij geïnformeerd hoe de gemeentelijke en samenwerkingsbelangen zijn gediend en wat het financiële resultaat is.

Raadscommissie verbonden partijen instellen

Grondslag	Artikel 82 Gemeentewet
Doel	De raad kan bijzondere raadscommissies instellen die toezien op de sturing en controle van gemeenschappelijke regelingen in het bijzonder of verbonden partijen in den brede.
Reikwijdte	De raadscommissie kan niet meer doen dan het voorbereiden van de raadsvergadering. De commissie kan geen besluiten nemen, maar kan natuurlijk wel overleggen met het college of met raden of raadscommissie van de andere betrokken gemeenten om zo tot betere informatievoorziening te komen.
Praktische toepasbaarheid	De raadscommissie kan neutrale informatievoorziening borgen, zonder direct in een politiek steekspel te geraken. De politieke weging van de feiten moet dan in de raad of een andere inhoudelijke raadscommissie plaatsvinden. De raadscommissie biedt ook een mogelijkheid om gestructureerd met andere gemeentebesturen in contact te treden.

Informatierecht t.a.v. college

Grondslag	Artikel 169 Gemeentewet (zie ook artikel 155 en 25 Gemeentewet)
Doel	De raad kan het college alle gewenste informatie vragen over door het college gevoerd bestuur. Dit geldt voor alles wat door of namens het college wordt besloten. Voor stukken die door het college aan de raad worden voorgelegd over het samenwerkingsverband kan geheimhouding worden opgelegd (gelet op art. 10 Wet openbaarheid bestuur) door het college.
Reikwijdte	Informatie over door het college gevoerd bestuur.
Praktische toepasbaarheid	De raad kan het college of individuele leden van het college in beginsel alles vragen.

Informatierecht t.a.v. eigen lid algemeen bestuur; lid gemeenschappelijk orgaan of lid bestuur bedrijfsvoeringsorganisatie

Grondslag	Artikel 16 lid 2, 18 en 19 Wgr
Doel	Een lid van het algemeen bestuur, van het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of van een gemeenschappelijk orgaan moet de raad alle inlichtingen geven die door een of meer leden van raad gevraagd worden.
Reikwijdte	In beginsel kan alles gevraagd worden, maar het lid moet zelf natuurlijk wel over de informatie kunnen beschikken of daarnaar kunnen vragen.

Praktische toepasbaarheid	De praktijk laat zien dat er weinig informatie rechtstreeks aan het lid van het algemeen bestuur wordt gevraagd door de raad, althans bij collegeregelingen. Vaak richten de vragen zich tot de wethouder als lid van het college. Dat is bij collegeregelingen ook het meest wenselijk, zodat het college ook zijn verantwoordelijkheid kan pakken.
---------------------------	--

Informatierecht t.a.v. algemeen bestuur, dagelijks bestuur of voorzitter openbaar lichaam; gemeenschappelijk orgaan; bestuur bedrijfsvoeringsorganisatie

Grondslag	Artikel 17 Wgr
Doel	Het bestuur van een openbaar lichaam (zowel het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur als de voorzitter), het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie of het gemeenschappelijk orgaan moeten de raden alle door een of meer raadsleden gevraagde inlichtingen verschaffen. Het algemeen bestuur kan ook besloten vergaderen (conform art. 10 Wet openbaarheid bestuur) en over die stukken geheimhouding opleggen. Deze geheimhouding kan ook door dagelijks bestuur of voorzitter worden opgelegd.
Reikwijdte	In beginsel mag alles gevraagd worden.
Praktische toepasbaarheid	De praktijk laat zien dat er weinig informatie rechtstreeks aan een samenwerkingsverband wordt gevraagd. Dit is een goede manier om aanvullende of hele specifieke informatie te krijgen.

Rekenkamer(funcitie)

Grondslag	Artikel 182 en 184 Gemeentewet
Doel	Onderzoeken doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur. Daar hoort ook het door verbonden partijen gevoerde bestuur bij.
Reikwijdte	Onderzoek bij openbaar lichaam, bedrijfsvoeringsorganisatie en gemeenschappelijk orgaan waarin gemeentebestuur participeert; onderzoek bij naamloze vennootschap en besloten vennootschap waarin gemeente(n) meer dan 50% van de aandelen heeft; andere privaatrechtelijke rechtspersonen waarbij de gemeente(n) voor minimaal 50% financieren via subsidie, lening of garantiestelling.
Praktische toepasbaarheid	Gemeenteraden maken nog weinig gebruik van de mogelijkheid om extra informatie te krijgen via het rekenkameronderzoek. Rekenkamers doen nog met name onderzoek naar het gemeentelijk beleid naar verbonden partijen, maar niet naar concrete verbonden partijen. Dat zou vaker toegepast kunnen worden.

Onderzoekscommissie

Grondslag	Artikel 155a Gemeentewet
Doel	De raad kan een onderzoekscommissie instellen die onderzoek doet naar het handelen van het college of een van zijn leden binnen een samenwerkingsverband.

Reikwijdte	De raad kan alleen onderzoeken doen t.a.v. (voormalige) leden van het college van burgemeester en wethouders, niet ten aanzien van het samenwerkingsverband.
Praktische toepasbaarheid	Indien vermoeden bestaat dat een wethouder of burgemeester geen volledige informatie heeft gegeven, dan kan een nader onderzoek worden ingesteld om te kijken wat de wethouder precies allemaal gedaan heeft binnen het samenwerkingsverband.

Verantwoordingsinstrumenten

Verantwoording college en leden college

Grondslag	Artikel 169 Gemeentewet
Doel	Via de verantwoordingsrelatie tussen college en raad kan de raad controleren en zijn eindverantwoordelijkheid waarmaken. Zo komt de democratische legitimatie van uitvoering van gemeentelijk beleid tot stand.
Reikwijdte	Het college en zijn leden zijn slechts verantwoording schuldig over door hen gevoerd bestuur. Zij zijn geen verantwoording schuldig over handelingen van een algemeen bestuur of een dagelijks bestuur, of het bestuur van bedrijfsvoeringsorganisatie of gemeenschappelijk orgaan.
Praktische toepasbaarheid	De raad kan het college in beginsel voor alles wat het college aangaat ter verantwoording roepen. Wel moet men zich ervan bewust zijn dat het college noch een individueel collegelid ter verantwoording kan worden geroepen voor dat wat een algemeen bestuur of dagelijks bestuur doet, evenmin voor wat een gemeenschappelijk orgaan of het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie doet. Bij netwerksamenwerking is het college wel volledig aanspreekbaar, omdat daar vaak met mandaat wordt gewerkt. Dat geldt evenzeer bij bijvoorbeeld omgevingsdiensten, voor zover collegebevoegdheden in mandaat worden uitgevoerd.

Verantwoording lid algemeen bestuur, lid bestuur bedrijfsvoeringsorganisatie of lid gemeenschappelijk orgaan

Grondslag	Artikel 16 lid 1, 18 en 19 Wgr
Doel	Een lid van het algemeen bestuur, van het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of van een gemeenschappelijk orgaan is verantwoording schuldig aan zowel de raad als het college (bij raads-en collegeregelingen alleen aan de raad).
Reikwijdte	Het lid is uitsluitend verantwoording schuldig over door hemzelf gevoerd bestuur. Hij is geen verantwoording schuldig over wat het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of een gemeenschappelijk orgaan heeft gedaan.
Praktische toepasbaarheid	Het eigen lid in het algemeen bestuur, gemeenschappelijk orgaan of bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie is de vertegenwoordiger van de gemeente (zie de inleiding van dit hoofdstuk). Dat betekent dat het lid ook verantwoording moet afleggen over wat hijzelf gedaan heeft. Aan de hand van de openbare verslagen van vergaderingen van het algemeen bestuur (voor het gemeenschappelijk

	orgaan of het bestuur van de bedrijfsvoeringsorganisatie geldt niet altijd openbaarheid) kan eerst bekeken worden wat het eigen lid gedaan heeft.
--	---

Bijsturingsinstrumenten van de gemeenteraad

Zienswijzeprocedure

Grondslag	Artikel 35 Wgr
Doel	Ten aanzien van de begroting van een samenwerkingsverband kan de raad zienswijzen indienen. De begroting van een samenwerkingsverband is een verplichte uitgave voor de gemeente, en dus is de zienswijze in het leven geroepen om de beperking op het budgetrecht van de raad weer enigszins ongedaan te maken.
Reikwijdte	De zienswijze mag uitsluitend gaan over de begroting van het samenwerkingsverband en wat daarin zou moeten worden opgenomen. De zienswijze is juridisch niet bindend.
Praktische toepasbaarheid	Dit instrument krijgt pas echt kracht wanneer de raad afstemt over de zienswijzen met andere vertegenwoordigende organen die bij de samenwerking zijn betrokken. Dan ontstaat politieke druk voor het (algemeen) bestuur van het samenwerkingsverband om daadwerkelijk iets met de zienswijze te doen.

Gemeentelijke begroting (paragraaf verbonden partijen)

Grondslag	Artikel 189 Gemeentewet en BBV
Doel	In de paragraaf verbonden partijen in de begroting kan de raad financiële kaders per jaar per verbonden partij meegeven aan het college.
Reikwijdte	Het moet gaan om verbonden partijen van de gemeente. Indien geen sprake is van een bestuurlijk of financieel belang, dan is ook geen sprake van een verbonden partij. Zo vallen netwerksamenwerkingen buiten deze definitie.
Praktische toepasbaarheid	De paragraaf maakt inzichtelijk wat de gemeenteraad met zijn verschillende verbonden partijen wil bereiken. Het college van burgemeester en wethouders kan daarop afgerekend worden. De paragraaf verbonden partijen is echter niet bindend voor de besturen van de verbonden partijen.

Moties

Grondslag	Reglement van orde
Doel	Indien de raad niet zelf bevoegd is, kan hij via moties en politieke druk altijd proberen het college gebruik te laten maken van zijn bevoegdheden tot ingrijpen bij het samenwerkingsverband.
Reikwijdte	De raad kan over alles moties aannemen.
Praktische toepasbaarheid	Moties richten zich in beginsel tot het college, en moeten voor het college wel uitvoerbaar zijn. Het college kan immers niet altijd besluitvorming afdwingen en een motie die dat eist kan dus nimmer uitgevoerd worden.

Verordenende bevoegdheid

Grondslag	Artikel 147 en 149 Gemeentewet
Doel	De raad maakt alle verordeningen die hij in het belang van de gemeente nodig acht. Hij kan daarbij beleidsmatige en inhoudelijke keuzes vastleggen die bindend zijn voor het college van burgemeester en wethouders en daarmee ook voor een eventueel samenwerkingsverband (tenzij verordenende bevoegdheid wordt overgedragen).
Reikwijdte	De raad maakt, binnen wettelijke kaders, de verordeningen die hij in het belang van de gemeente nodig acht.
Praktische toepasbaarheid	De verordenende bevoegdheid blijft bij de meeste samenwerkingsverbanden onaangetast. Dat laat onverlet dat verordeningen wel vaak (ambtelijk) worden voorbereid door het samenwerkingsverband. In die zin zal toch vaak op enige harmonisatie van verordeningen worden gestuurd.

Beleidsregels

Grondslag	Artikel 4:81 en artikel 10:16 Awb resp. artikel 10:6 Awb
Doel	De raad kan beleidsregels stellen over bevoegdheden die hij aan een samenwerkingsverband heeft overgedragen (gedelegeerd). Ook het college van burgemeester en wethouders kan dat over door hem overgedragen bevoegdheden. Indien bevoegdheden niet worden gedelegeerd maar gemandateerd dan kan de mandaatgever algemene en concrete instructies geven. Mocht het college verantwoordelijk zijn, dan kan de raad natuurlijk via moties verzoeken dat het college dit doet.
Reikwijdte	De raad respectievelijk het college kan alleen beleidsregels stellen over door hen overgedragen bevoegdheden, niet over andere zaken.
Praktische toepasbaarheid	Bij de beleidsregels mogen geen algemeen verbindende voorschriften worden vastgesteld, het moet gaan om normen over de uitoefening van een reeds bestaande (en genormeerde) bevoegdheid.

Ontslag lid algemeen bestuur, lid bestuur bedrijfsvoeringsorganisatie of lid gemeenschappelijk orgaan

Grondslag	Artikel 16 lid 4 Wgr; artikel 18 Wgr
Doel	Een lid van het algemeen bestuur kan door de raad (bij een raadsregeling of gemengde regeling) of door het college (bij een collegeregeling) ontslagen worden indien hij niet langer het vertrouwen bezit van dat orgaan.
Reikwijdte	Een lid van het algemeen bestuur, een lid van het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of een lid van het gemeenschappelijk orgaan kan in beginsel voor alles ontslagen worden, dat is de vertrouwensregel. Bij raads- en gemengde regelingen is de raad bevoegd tot ontslag; bij collegeregelingen komt deze bevoegdheid toe aan het college.
Praktische toepasbaarheid	De praktijk laat zien dat leden van het algemeen bestuur niet zo snel worden weggestuurd voor problemen in samenwerkingsverbanden. Dat is terecht, dit zou alleen moeten geschieden wanneer het lid er echt een potje van maakt of niet langer de gemeente vertegenwoordigt.

Ontslag wethouder

Grondslag	Artikel 49 Gemeentewet
Doel	Een wethouder kan worden ontslagen als er niet langer vertrouwen bestaat in het functioneren van deze wethouder. Voor de burgemeester geldt dit niet.
Reikwijdte	Een wethouder kan in beginsel voor alles ontslagen worden, dat is de vertrouwensregel.
Praktische toepasbaarheid	De praktijk laat zien dat wethouders niet zo snel worden weggestuurd voor problemen in samenwerkingsverbanden. Dat is terecht, dit zou alleen moeten geschieden wanneer de wethouder er echt een potje van maakt. De wethouder kan er immers niks aan doen als hij overstemt wordt in het algemeen bestuur, het bestuur van een bedrijfsvoeringsorganisatie of een gemeenschappelijk orgaan.

Wijziging gemeenschappelijke regeling

Grondslag	Artikel 1 en 9 lid 1 Wgr
Doel	Indien blijkt dat de kaders in de gemeenschappelijke regeling zelf niet toereikend zijn, dan kan de gemeenschappelijke regeling gewijzigd worden. Hiervoor is echter, net als bij het treffen van de gemeenschappelijke regeling, wel besluitvorming van alle deelnemers inclusief eventuele toestemming door vertegenwoordigende organen nodig.
Reikwijdte	De gemeenschappelijke regeling kan gewijzigd worden door de deelnemers. Indien het een collegeregelings betreft heeft het college net als bij het treffen van de gemeenschappelijke regeling de toestemming van de raad nodig. In de gemeenschappelijke regeling kunnen afspraken worden gemaakt dat reeds een bepaalde meerderheid van de deelnemers tot wijziging kan komen.
Praktische toepasbaarheid	Wijziging van de gemeenschappelijke regeling is een moeilijk proces, omdat een raad dit niet eenzijdig kan afdwingen. Er is overeenstemming nodig met (een meerderheid van) de overige deelnemers.

Uittreding uit gemeenschappelijke regeling

Grondslag	Artikel 1 en 9 lid 1 Wgr
Doel	De ultieme consequentie van democratische legitimatie: het gemeentebestuur treedt uit het samenwerkingsverband als het allemaal te gortig wordt. In de regeling zelf zal bepaald moeten worden wat de gevolgen van de uittreding zijn. Anders geldt een algemene norm waarbij nog vijf jaar deels moet worden doorbetaald alvorens men ook financieel van alle verplichtingen af is.
Reikwijdte	Een deelnemer kan altijd uittreden, maar is daarbij wel gebonden aan hetgeen in de gemeenschappelijke regeling daarover is afgesproken, zoals een opzegtermijn.
Praktische toepasbaarheid	Uittreding leidt vaak tot kosten, zo moet vaak personeel afvloeien en de kosten daarvoor worden door de uitreder betaald. In de gemeenschappelijke regeling kunnen afspraken worden gemaakt over de procedure voor uittreding. Indien geen afspraken bestaan over uittredingssommen (wat meestal zo is, omdat dit lastig op voorhand te bepalen is), dan hanteert de

	rechter vaak een afvloeiingsregeling van vijf kalenderjaren vanaf het moment van uittreding waarbij dan een bepaalde verdeelsleutel wordt gebruikt.
--	---

Acht gouden regels

De handreiking Grip op Regionale Samenwerking begint met het benoemen van acht gouden regels, deze zijn:

Les 1 – Werk alleen samen als dat noodzakelijk is voor betere oplossingen (effectiever, efficiënter, meer gedragen) voor de burgers;

Les 2 – Vul de rol van de raad in op een manier die past bij het soort samenwerking;

Les 3 – Maak met het college op voorhand afspraken over hoe het proces gaat lopen. Verwerk daarin afspraken over indicatoren voor beoordeling, over informatievoorziening en over momenten waarop de raad zijn invloed heeft;

Les 4 – Houd de samenwerkingsverhoudingen goed. Wees daarom open over de inhoud en over de sentimenten die achter uw opvattingen schuilgaan;

Les 5 – Wees zeer alert op de bevoegdheden die overgaan en op de invloed die het gemeentebestuur houdt binnen de samenwerking;

Les 6 – Zoek uw collega's in andere raden op. Verlengd lokaal bestuur vergt verlengde democratische controle;

Les 7 – Zorg voor expertise binnen de raad over wat samenwerking is en over hoe de samenwerking werkt. Laat u daarbij ondersteunen door de griffier.

Les 8 - Laat uw samenwerkingsverband regelmatig evalueren en bekijk of continuering noodzakelijk is.

Te vervullen raadsfuncties door raadsleden en steunfractieleden

Binnen de raad zijn er allerlei functies te vervullen. De werkgroep heeft dit in kaart gebracht zodat het helder is van tevoren welke functies er allemaal zijn en dat er ook een duidelijke raadsbrede opdracht ligt aan iedere fractie om een aantal van deze functies te gaan vervullen.

Waarbij het logisch is dat een fractie bestaande uit 5 personen (raadsleden en steunfractieleden) meer op zich kan nemen dan een fractie bestaande uit minder leden.

	Rol / functie/ gremium	Wie mag (conform verordening/wet)	Weging zwaarte	Indicatief (1-5)
1	Plaatsvervangend voorzitter(s) gemeenteraad	Raad kiest 1/2 raadsleden anders is het de nestor (langszittend raadslid)	Gemiddeld - Zwaar	4
2	Voorzitters voor de voorzitterspoule	4-8 voorzitters: raadsleden	Gemiddeld	3
3	Commissie klankbordgesprekken burgemeester	3-5 fractievoorzitters	Gemiddeld	3
4	Presidium	Alle fractievoorzitters, vervanging door raadslid/steunfractielid mogelijk	Zwaar	5
5	Werkgeverscommissie	3-5 raadsleden	Gemiddeld – Zwaar	4
6	Auditcommissie	3-4 raadsleden	Gemiddeld	3
7	Agendacommissie	2 raadsleden Raadslid coalitie en raadslid oppositie	Zwaar	5
8	Commissie omgevingswet	5 leden: raadsleden en/of steunfractieleden	Gemiddeld - zwaar	4
9	Klankbordgroep rekenkamercommissie	4/5 leden: raadsleden en/of steunfractieleden	Licht	1
10	Klankbordgroep sociaal domein	4/5 leden: raadsleden en/of steunfractieleden	Licht - gemiddeld	2
11	Raad op Pad	2/3 raadsleden en/of steunfractieleden per keer	Licht	1
12	(Ad hoc) werkgroepen bv Participatie, vergaderstelsel	Is aan het presidium, gebruikelijk raadsleden en steunfractieleden.	Gemiddeld - zwaar	3-4

	Rol/ functie	Wie mag (conform verordening/wet)	Weging zwaarte	Indicatief (1-5)
1	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke Geneeskundige Dienst Midden Nederland (GGDrU)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Licht - Gemiddeld	2
2	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Utrecht (VRU)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Licht	1
3	Raadsrapporteur Uitvoeringsorganisatie Sociaal domein Baarn, Bunschoten en Soest (BBS)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Gemiddeld – Zwaar	4
4	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling afvalverwijdering Utrecht (AVU)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Licht Eventueel samen met RMN?	1
5	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling Reinigingsbedrijf Midden Nederland (RMN)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Gemiddeld - Zwaar	4
6	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling Regionaal Sociaal Werkvoorzieningschap Amersfoort e.o (RWA)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Gemiddeld	3
7	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling Regionale ICT Dienst Utrecht (RID)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Gemiddeld – Zwaar	4
8	Raadsrapporteur Gemeenschappelijke regeling Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD)	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden 1 coalitie, 1 oppositie	Licht	1
9	Raadsrapporteur Regio Amersfoort	2 leden Raadsleden en/of steunfractieleden	Gemiddeld	3

		1 coalitie, 1 oppositie		
--	--	-------------------------	--	--



Handreiking Grip en controle op regionale samenwerking

6 hoofdvragen voor grip en controle op regionale samenwerking

1 Waarom taken in een samenwerkingsverband uitvoeren – visie op de identiteit van de samenwerking

- a Waarom wil je deze taak in regionale samenwerking uitvoeren?
- b Waarom maak je als gemeenteraad de keuze voor welk type samenwerkingsvorm en in het bijzonder de juridische vorm zoals bv een gemeenschappelijke regeling?
- c Waarom kies je voor welk type gemeenschappelijke regeling?
- d Hoe organiseer je de besturing? Door wie en waarom?.
- e Hoe en op welke wijze wil je als gemeenteraad regie houden op een gemeenschappelijke regeling?

2 Welke positie heeft de gemeenteraad in het speelveld van de samenwerking, in het bijzonder in de gemeenschappelijke regeling?

- a Waar kan je bij een samenwerking invloed op hebben als gemeenteraad?
- b Welke vorm van democratische invloed voor inwoners vindt de raad belangrijk bij deze samenwerking/gemeenschappelijke regeling?
- c Welke rol vindt de gemeenteraad voor zichzelf belangrijk bij deze samenwerking gemeenschappelijke regeling?

3 Op welke wijze wil je sturen en invloed op de uitvoering van de gemeenschappelijke regeling uitoefenen?

- a Welke invloed heeft de gemeenteraad als eigenaar van de gemeenschappelijke regeling en welke als opdrachtgever?
 - Hoe en op welke wijze heb je als raad je aanpak bepaald om de meeste invloed als gemeenteraad te kunnen uitoefenen?
 - In een raadsregeling?
 - In een collegeregeling?
 - In een andere regeling?
- b Welk deel van het wettelijk instrumentarium vind je belangrijk om in te zetten om sturing en invloed op de uitvoering te hebben?
- c Welke mogelijkheden heeft de gemeenteraad om zich meer positie te verwerven door op raadsniveau regionaal samen te werken?
- d Welke eigen mogelijkheden wil je inzetten om meer grip en controle te hebben?
 - De organisatie van de informatievoorziening
 - Rapporteurs uit een van de gemeenteraden
 - Gemeenschappelijke agenda's
 - Gemeenschappelijke raadscommissie
 - Gemeenschappelijke griffier
 - Gemeenschappelijk regionaal raadsinformatiesysteem
 - Regionaal enquêterecht (budget reserveren)
 - Inzet van hulptroepen zoals een (gezamenlijke) rekenkamer
 - Afspraken met de accountant?
- e Op welke wijze wilt u de informatievoorziening over de gemeenschappelijke regeling organiseren?
 - Langs de financiële route van de P&C-cyclus?
 - Anders?

4 Hoe wil je als gemeenteraad toetsen en controleren of dat wat is afgesproken ook wordt uitgevoerd in de gemeenschappelijke regeling?

- Vaste rapportagemomenten?
- Jaarlijks gesprek met de directeur, de voorzitter en/of de eigen bestuurder?
- Gebruikt de raad de wettelijk verplichte jaarlijkse rapportage ook voor het benoemen van leer- en aandachtspunten voor de wijze van invloed en sturing van de gemeenteraad?
- Beschrijft de gemeenteraad in een overdrachtsdocument aan de nieuwe raad wat de doelen van de gemeenschappelijke regeling zijn?
- Bespreekt de raad de doelen en de organisatie van de aansturing van de gemeenschappelijke regeling aan het begin van de nieuwe raadsperiode, zodat nieuwe raadsleden weten over het hoe en waarom van de regeling maar ook kunnen beoordelen of zij de regeling wenselijk vinden?

5 Hoe hou je als gemeenteraad zicht op risico's in de gemeenschappelijke regeling en welke voorwaarden moeten worden vervuld als je de regeling wilt beëindigen?

- a Bevat de regeling een risicoparaagraaf met een onderscheid naar eigenaar- en opdrachtgevers perspectief?
- b Is er een jaarlijkse actualisatie en toelichting op de risicoparaagraaf?
- c Is er een evaluatiemoment voor elke regeling verspreid over de raadsperiode?
- d Wil je een vast moment in de raadsperiode om te bepalen of de gemeenschappelijke regeling nog nodig is?

6 Hoe regel je de monitoring en verantwoording op de uitvoering van de taken van de gemeenschappelijke regeling?

- Welke eisen stel je aan de P&C-cyclus vanuit eigenaar- en opdrachtgeversperspectief?
- Voor welke (wettelijke) vormen van controle kies je?
- Heb je regelmatige gesprekken over de doelen van de regeling met 'de klanten/afnemers' (inwoners, bedrijven, instellingen) van de gemeenschappelijke regeling?
- Wat zijn de kernpunten die je wilt terugzien in het jaarverslag: in het bijzonder verslaglegging over de afgesproken doelen/efficiency/effectiviteit van de gemeenschappelijke regeling en in hoeverre dat deze zijn gehaald.

Meer informatie, overzicht van bronnen over het waarom, het hoe, het wat en het wanneer van gemeenschappelijke regelingen op de website van het NVVR: raadsleden.nl

Doel van deze handreiking: raadsleden bewuster maken van de mogelijkheden die zij zelf hebben om (kader stellend en controlerend) te sturen en te controleren op regionale samenwerking. Deze handreiking biedt in de vorm van vragen raadsleden een overzicht hoe zij grip en controle op regionale samenwerking en verbonden partijen kunnen hebben.

Het waarom van deze handreiking: de raad is het hoogste bestuursorgaan in de gemeente. In de praktijk wordt door raadsleden niet ervaren dat zij het meest invloedrijk zijn. Specifieke aandacht om het bewustzijn onder raadsleden te vergroten om grip en controle op regionale samenwerking te hebben is daarom van belang.

Begrip regionale samenwerking: onder regionale samenwerking worden begrepen alle vormen van samenwerking van gemeentelijke taken door twee of meer gemeenten, als ook vormen van samenwerking, waaronder uitvoeringsorganisaties, die tussen gemeenten en andere private partijen zijn gesloten.

Actoren

Raad
Raadsleden

Raadsrapporteur

Griffie

Portefeuillehouder AB/collegelid

Burgemeester

College
Gemeentesecretaris

Ambtenaren Baarn

AB GR
DB GR
Directie GR
Bestuurssecretariaat GR
Medewerkers/ambtenaren GR

Rol/taken/functie

Bepaalt visie en beleid, neemt besluiten, stelt zienswijzen vast, benoemt raadsrapporteurs, geeft opdrachten aan zowel college als evt. raadsrapporteur, opdrachtgever en controleur

Nemen politieke standpunten in, kunnen vragen stellen aan RR en college

Werkt in een koppel coalitie/oppositie samen, conform raadsbesluiten en methode Duisenberg, trekt op met RR uit de regio en formuleert eigen opdrachtformulering

Geeft ambtelijke ondersteuning aan de raadsleden en de raadsrapporteurs

Is verantwoordelijk portefeuillehouder richting de raad m.b.t. de GR, heeft dubbelrol bestuurder AB en portefeuillehouder Baarn

voorzitter raad, 1 keer in de 6/8 weken een gezamenlijke overleg met raadsrapporteurs faciliteren

Totaalverantwoordelijkheid voor opdrachten en beleid richting GR-en conform de kaders en opdrachten van de raad

Directeur van de ambtenaren, verzorgt ambtelijke ondersteuning

Ondersteunen portefeuillehouder als AB lid, contacten met andere contact ambtenaren in de regio om zaken voor te bereiden

Voeren beleid conform instellingsbesluiten, opdrachten uit visies en kadernota's en leggen verantwoording af

Voeren het dagelijks bestuur van een GR en zijn verantwoordelijk voor de uitvoering

Vormen het MT van een GR

Voert het secretariaat van de directie van een GR.

Werken voor de GR. Actief bijeenkomsten met raadsrapporteurs organiseren

Gewenste houding/gedrag/positie m.n. richting raadsrapporteur

Duidelijke en heldere opdrachtgever richting raadsrapporteur, koersvast ,
steunen als raadsrapporteur
Interesse tonen in raadsrapporteur, rol geven in

Partijpolitiek neutraal, actieve houding richting regio, samenwerkingsgericht
Dienstbaar, partijpolitiek neutraal, adviserend, ondersteunend , in eerste
aanleg actief faciliterend
Actief betrekken van de Raadsrapporteur, samenwerkingsgericht, collegiaal,
gelijkwaardig gesprekspartner

Spiegelend, adviserend, tussenluik, intermediair

Als orgaan niet een specifieke rol richting raadsrapporteur
Coördinerend en faciliterend, bemiddeld indien nodig, ad hoc

Dienstbaar, adviserend, ondersteunend

Faciliterend, geïnteresseerd, actief uitnodigend, open houding
Faciliterend bij vragen
Faciliterend bij vragen
Uitnodigend, faciliterend , ondersteunend, informierend
Dienstbaar, ondersteunend en actief faciliterend

Methode-Duisenberg: Raadsrapporteurs het experimenteren waard

Onderdeel van VNG Magazine nummer 6 (2017)



Nummer 6, 2017

Auteur: Paul van der Zwan

De behandeling van de begroting en de jaarrekening in de raad schiet niet zelden tekort. Zij biedt vaak te weinig zicht op de gestelde beleidsdoelen en op de vraag of die behaald zijn. De Tweede Kamer werkt naar tevredenheid volgens de methode-Duisenberg, met rapporteurs. Enkele gemeenten gaan ermee experimenteren.

Erg sexy is het niet, een raadsvergadering over de begroting of over de jaarrekening. Behalve misschien voor financieel specialisten. Maar niet alleen zij, ook de andere raadsleden horen zich er idealiter in te verdiepen.

Zeist verwacht dat de begroting en de jaarrekening meer gaan leven bij de raadsleden als de behandeling ervan meer inhoudelijk is en zij vooral gaat over de effectiviteit van het beleid. Walter van Dijk, raadslid VVD: 'De behandeling is nu erg financieel ingestoken. Doorgaans zijn vooral de fractievoorzitters en de financieel specialisten in beeld bij de voorbereiding van beide vergaderingen; het vormt zeker geen proces waar de hele raad een nauwe betrokkenheid bij voelt.'

Datzelfde geldt voor de raad van Amsterdam, aldus raadslid Zeeger Ernsting (GroenLinks). 'De aandacht voor de begroting gaat nog wel, hoewel het doorgaans voornamelijk handelt over het schuiven van geld en minder over de voortgang van het te voeren beleid. De jaarrekening komt er wat aandacht betreft veel bekaaidervanaf.' En ook in Amsterdam vinden de meeste raadsleden de onderwerpen erg ingewikkeld en niet aantrekkelijk. 'Terwijl het bij ons toch gaat om de verantwoording van een bedrag van 6,5 miljard euro; dat is niet niks.'

Blijven hangen in ontevredenheid heeft geen zin, dus gaan raden op zoek naar verbetering. Zo riep Amsterdam een enquêtecommissie in het leven die zich afvroeg hoe het stond met de financiële functie van de gemeente. Ernsting, die lid was van de commissie: 'We constateerden dat het bij de behandeling van de jaarrekening veel meer ging over enkele financiële bijzonderheden en veel minder over de financiële voortgang van beleid.'

Overzicht VNG Magazine nummer 6 (2017)

- [Methode-Duisenberg: Raadsrapporteurs het experimenteren waard](#)
- [Interview rekenkamervoorzitter Arie Teeuw: Sturen op inhoud, niet op cijfers](#)
- [Overige artikelen](#)
- [Actueel](#)
- [Personalia](#)

Pieter Duisenberg: ‘Aanpak is maatwerk’

Pieter Duisenberg (VVD) was in 2012 nog maar enkele maanden Tweede Kamerlid toen hij met verbazing zag hoe de behandeling van een begroting verliep. ‘De behandeling van de onderwijsbegroting ging niet zozeer over het algemene beleid maar vooral over één incident bij een onderwijsinstelling.’ Voor iemand die net twintig jaar in het bedrijfsleven achter de rug had, was dat onbegrijpelijk. ‘We keurden ruim dertig miljard euro aan onderwijsinvesteringen goed, zonder er gedegen naar te kijken.’

Duisenberg uitte zijn verbazing vervolgens bij de Kamercommissie Onderwijs; de andere Kamerleden waren het met hem eens. Samen met D66-Kamerlid Paul van Meenen ging hij aan de slag, gesteund door het Bureau Onderzoek en Rijksuitgaven (BOR). Daar rolde de methode-Duisenberg uit.

Die werkt als volgt: als bijvoorbeeld een begroting uitkomt, worden uit de Kamercommissie twee rapporteurs benoemd. Om het objectief te houden, is ervoor gekozen om één Kamerlid van de coalitie te koppelen met één Kamerlid van de oppositie. Vervolgens analyseren zij samen met het BOR de begroting. Dit doen zij aan de hand van een standaardvragenlijst met zes vragen (zie kader).

De bevindingen van de rapporteurs worden daarna via een presentatie gedeeld met de andere Kamerleden. Zij bereiden met elkaar vragen voor die aan de minister gesteld worden ter verbetering van de documenten en het beleid. ‘Door deze analyse heeft ieder Kamerlid een gelijke informatiepositie. Aan de hand van de objectieve bevindingen is er een gedegen controle uitgevoerd en kan vervolgens het politieke debat gevoerd worden met elkaar. Over het beleid, en niet alleen over incidenten.’

De Kamercommissie Onderwijs is allang niet meer de enige commissie die met de methode werkt. Steeds meer commissies kiezen ervoor. ‘In totaal wordt nu tussen de 90 en 95 procent van de rijksuitgaven gecontroleerd volgens de methode.’ Dat bevalt goed. ‘Het brengt wel met zich mee dat Kamerleden er echt tijd in moeten steken, ook achter de schermen.’

Verbeteringen zijn volgens Duisenberg uiteraard mogelijk. ‘De uitvoering moet makkelijker worden en we moeten er beter voor zorgen dat de methode niet alleen de controle en informatiepositie verbetert maar ook tijd bespaart voor alle leden en voor ambtenaren, bijvoorbeeld doordat minder technische vragen worden gesteld.’

Per begroting en per jaarrekening zijn dus twee rapporteurs nodig. Duisenbergs voorkeur gaat uit naar jaarlijks andere rapporteurs. ‘Wanneer telkens dezelfde mensen als rapporteurs optreden, moeten zij de taak van de hele Kamercommissie op zich nemen. Als de rapporteurs jaarlijks wisselen, verwacht ik dat iedereen betrokken raakt bij het proces van begroten en verantwoorden. Het stellen van kaders (begroting) en de verantwoording (jaarrekening) zijn twee van de drie hoofdtaken van volksvertegenwoordigers. Daarom zouden zo veel mogelijk verschillende Kamerleden, en op gemeentelijk niveau raadsleden mee moeten doen.’

De methode is naar het oordeel van Duisenberg ook geschikt voor gemeenten. ‘Raadsleden, Statenleden en Kamerleden lopen tegen bijna dezelfde dingen aan bij de behandeling van de begrotingen en de jaarrekeningen. De methode zorgt voor een gestructureerde werkwijze waarmee duidelijkheid gecreëerd kan worden over de doelen die de raad wil stellen, wat gedaan moet worden om dit voor elkaar te krijgen en hoeveel het mag kosten.’

Gemeenten kunnen de methode van de Kamer in grote lijnen overnemen. ‘Zij moeten de zes vragen nog wel vertalen naar hun eigen situatie. Het is natuurlijk maatwerk.’

Duisenberg hoopt binnenkort een website te lanceren waar alle betrokkenen (Kamerleden, raadsleden, Statenleden en ambtenaren) hun ervaringen en ‘best practices’ kunnen uitwisselen.

Eyeopener

Hoe te bereiken dat de begroting en jaarrekening meer vanuit de inhoud worden behandeld, vormde de volgende vraag voor beide gemeenten. De raad van Zeist nodigde samen met de raad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug Tweede Kamerlid Pieter Duisenberg (VVD) uit. Hij is degene achter de methode waarbij per begrotingshoofdstuk twee Kamerleden rapporteren aan de Kamercommissie, één lid van een coalitiefractie en één van een oppositiepartij (zie kader).

Van Dijk: ‘In juni vorig jaar is hij langs geweest om de methode toe te lichten. Ik vond het een eyeopener dat de methode ons als raadsleden op een relatief eenvoudige wijze een veel beter beeld geeft van de stand van zaken van de verschillende beleidsterreinen. De politieke discussie over de vraag of we de juiste doelen nastreven en of die gerealiseerd zijn, moet vervolgens in de raad gevoerd worden.’ In Zeist zijn de betrokken raadsleden enthousiast over de aanpak. ‘Maar het is te vroeg voor een definitief oordeel.’

Ook de raad van Amsterdam is positief over de methode. Die doet naar het oordeel van Ernsting ook iets aan de ongelijkheid in ondersteuning tussen college en raad. ‘Ons college heeft een ambtenarenapparaat van zo’n dertienduizend man achter de hand; wat dat betreft staat de raad op grote afstand. De rapporteurs in de Tweede Kamer worden ondersteund door een speciaal bureau, onze raadsleden krijgen die steun ook.’

Amsterdam is namelijk al zover dat het gaat experimenteren. De commissies Infrastructuur en Duurzaamheid en Werk en Economie werken als pilot bij de jaarrekening over 2016 en bij de behandeling van de begroting 2018 met twee rapporteurs. ‘Bij de griffie is tijdens de pilot personeel vrijgesteld voor de ondersteuning.’

Het bezoek van Duisenberg aan Zeist heeft in die gemeente eveneens geleid tot een pilot, die loopt tot het einde van dit jaar. ‘We hebben al een paar sessies gehad om de zes vragen van Duisenberg (zie kader) te vertalen naar lokale beleidsterreinen.’ De proef omvat in eerste instantie één begrotingshoofdstuk, openbare orde en veiligheid. Ook de raadsrapporteurs in Zeist krijgen hulp, van de onafhankelijke afdeling Control.

Zes hoofdvragen

De zes hoofdvragen die Kamerleden volgens de methode-Duisenberg kunnen stellen bij het controleren van de begroting en de verantwoording:

1. Wat is het beeld van het beleidsterrein op hoofdlijnen?
2. Welke doelen zijn gepland/behaald?
3. Welke prestaties zijn gepland/geleverd?
4. Wat gaat het kosten/heeft het gekost?
5. Wat is het oordeel over de rechtmatigheid, doeltreffendheid en doelmatigheid?
6. Welke conclusies en aanbevelingen heb ik (als rapporteur aan de commissie)?

Weerstandscapaciteit

Heerhugowaard heeft ook plannen, maar is nog niet zo ver. Er wordt een werkgroep gevormd van raads- en commissieleden die een experiment met raadsrapporteurs gaat voorbereiden. Een van de leden is Wesley Boer (VVD), lid van de raadscommissie Middelen – Stadsbeheer. Hij is bekend met de methode, want hij heeft stage gelopen bij Pieter Duisenberg en is nu medewerker van het Tweede Kamerlid. ‘Ik ben met hem meegegaan op bezoek bij verschillende gemeenten om raads- en commissieleden te vertellen over de methode. Doordat ik me er de laatste anderhalf jaar in heb verdiept, weet ik veel van de methode en de ontwikkelingen eromheen.’

Aan hem daarom de vraag of de in de Tweede Kamer beproefde werkwijze bij gemeenteraden zal werken. ‘Ik denk het wel, hoewel de omstandigheden van gemeenten op verschillende terreinen wel verschillen. Zo speelt de weerstandscapaciteit bij gemeenten een rol, die wordt gevormd door de middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om onverwachte, niet-begrote kosten te kunnen dekken.’ De grootte van de gemeente kan volgens Boer eveneens een rol spelen bij de invoering en het gebruik van de methode. ‘Waar precies de verschillen zitten, zal vanzelf naar voren komen als meer gemeenten besluiten om de methode in te gaan voeren.’

Zeist, Amsterdam en Heerhugowaard kiezen, net als de Tweede Kamercommissies doen, voor een rapporteur van een coalitiepartij en één van de oppositie. Van Dijk (Zeist): ‘We hebben elf begrotingshoofdstukken, we zouden natuurlijk ook kunnen kiezen voor twee rapporteurs per hoofdstuk. Maar dan hebben we er uiteraard veel meer nodig.’

De animo onder de raadsleden in Zeist en in Amsterdam om rapporteur te worden, lijkt groot. Dat maakt het makkelijker om per jaar andere rapporteurs aan te stellen. Ernsting: ‘Die wisseling heeft mijn sterke voorkeur, want daardoor groeit het besef dat het van belang is om de voortgang van beleid en doelstellingen regelmatig te bespreken.’

Onder meer Eindhoven en Utrecht hebben oren naar de methode-Duisenberg. Zoals de Tweede Kamer baat heeft bij de methode, zal zij ook gemeenteraden goeddoen, is de verwachting. Ernsting voorziet na de invoering ervan meer gestructureerde aandacht voor financiën en betere besluitvorming. Boer (Heerhugowaard) denkt dat de methode leidt tot meer scherpte van de raad bij de behandeling van begroting en jaarrekening. ‘Het aantal technische vragen zal vermoedelijk afnemen en het zal meer gaan over de vraag of gestelde doelen zijn gehaald.’



HIEMSTRA & DE VRIES

Op weg naar een betere informatiepositie van raadsleden bij gemeenschappelijke regelingen

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Fred Claasen & Steven de Vries

30 november 2020

AANLEIDING

Gemeenten, provincies en waterschappen hebben steeds meer en complexere taken. Een belangrijk deel hiervan brengen ze onder in gemeenschappelijke regelingen. Volksvertegenwoordigers kunnen hun kaderstellende en controlerende rollen niet uitoefenen zoals ze dat gewend zijn. In toenemende mate leidt dit tot ongenoegen en zorgen: Hebben ze wel voldoende grip op de taakuitvoering en de kosten van de gemeenschappelijke regeling? Dit is belangrijk want via de begroting moeten de gemeenteraad, provinciale staten of het algemeen bestuur van het waterschap hier verplicht geld voor beschikbaar stellen.

Het toenemende ongenoegen hierover versterkt vragen over de legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen. In het regeerakkoord is afgesproken om deze legitimiteit te versterken. Een van de wegen hiernaartoe is door de positie van gemeenteraadsleden, statenleden en waterschapsbestuursleden te verbeteren. Om hun positie te verbeteren hebben zij goede (sturings)informatie nodig. Deze is nu nog niet altijd kwalitatief op orde en voldoende toegankelijk voor raadsleden.

MODELFORMAT

Uit eerder onderzoek, onder andere uitgevoerd door Berenschot, is de suggestie ontstaan dat een modelformat de informatiepositie van raadsleden zou kunnen verbeteren. De format functioneert als een oplegger op stukken van de gemeenschappelijke regeling. Hierdoor is de informatie eenvoudig te vinden en wordt deze eenduidig gepresenteerd voor alle gemeenschappelijke regelingen. De afstemming met andere volksvertegenwoordigingen wordt eenvoudiger als de partijen in de regio de format gebruiken. En voor de gemeenschappelijke regeling is het relatief eenvoudig om de deelnemers te bedienen met uniforme informatie. In een interactief proces met o.a. gemeenteraadsleden en griffiers is een landelijk modelformat opgesteld.

GEBRUIK FORMAT

De format dat hieronder is beschrijven is te gebruiken bij verschillende gelegenheden. Een deel van de format is gevuld met algemene informatie die bij elke gelegenheid nuttig is, zoals wie zijn de deelnemers en hoe is de zeggenschap verdeeld, andere delen van de format zijn nuttig op bepaalde momenten, zoals bij de bespreking van de begroting van de gemeenschappelijke regeling. We hebben gekozen voor de vorm van een clickable. Daarmee is het eenvoudig om door te klikken naar informatie die men op dat moment nodig heeft en is toch het hele pakket aanwezig. De raad bepaalt welke informatie hij nodig heeft. Hij kan daartoe de format desgewenst aanpassen. Deze format is een hulpmiddel, geen dwangbuis. Het college moet formeel die informatie leveren. In de praktijk zullen de ambtelijke organisatie en de gemeenschappelijke regeling moeten zorgen voor het vullen van de format en ziet de griffier erop toe dat dit voldoende gebeurt. De thema's in de format kunnen worden ingevuld op basis van informatie die de gemeenschappelijke regeling ook regulier zou verstrekken. Het extra werk is dus het invullen. Als alle raden met dezelfde format werken is dit ook voor de gemeenschappelijke regeling efficiënt.

Modelformat informatie gemeenschappelijke regelingen

1. [Algemene informatie](#)
2. [Bestuurlijk belang](#)
3. [Vraag en rol gemeenteraad](#)
4. [Deelnemende gemeenten](#)
5. [Nieuw beleid en keuzes](#)
6. [Te nemen besluiten](#)
7. [Financiën te bespreken bij de begroting van de GR](#)
8. [Te behandelen bij de jaarrekening van de GR](#)
9. [Preadvisering](#)
10. [Overige informatie](#)
11. [Uitgangspunten voor het op te stellen stuk](#)

ALGEMENE INFORMATIE	
Naam verbonden partij/gemeenschappelijke regeling	
Rechtsvorm	
Vestigingsplaats	
Betreft	<naam van het stuk en/of het agendapunt>
Portefeuillehouder	<naam en portefeuille van de portefeuillehouder in uw gemeente>
Contactpersoon verbonden partij/gemeenschappelijke regeling <zodat gemeenteraadsleden voor technische vragen contact op kunnen nemen>	<naam van contactpersoon bij de desbetreffende verbonden partij/gemeenschappelijke regeling, telefoonnummer en emailadres>
Betrokken ambtenaar eigen gemeente <zodat gemeenteraadsleden voor technische vragen die van meer algemene aard zijn contact op kunnen nemen>	<naam van een ambtenaar die vanuit de gemeente betrokken is, telefoonnummer en emailadres>
Vertegenwoordiging gemeente in de gemeenschappelijke regeling	<naam van de vertegenwoordigers van uw gemeente in het dagelijks en het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling en van hun plaatsvervangers>
Welke producten of diensten neemt de gemeente af van de gemeenschappelijke regeling	<geef een beknopte beschrijving>

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

BESTUURLIJK BELANG

Geef antwoord op tenminste de volgende vragen:

<De wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.>

<Waarom heeft de gemeente besloten tot een belang in de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling en het openbaar belang dat ermee gediend wordt.>

<Welke politiek-bestuurlijke doelen uit de programmabegroting worden gerealiseerd door de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling.>

<Welke politiek-bestuurlijke doelen uit kaderstellende, beleidsbesluiten en moties worden gerealiseerd via de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling.>

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

VRAAG EN ROL GEMEENTERAAD

<Beschrijf de specifieke vraag aan de gemeenteraad, op basis van het onderliggende stuk. Bijvoorbeeld: vaststellen, informeren>

<Beschrijf de rol van de gemeenteraad ten opzichte van het onderliggende stuk. Bijvoorbeeld: kennisnemen, kaderstellen, controleren.>

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

DEELNEMENDE GEMEENTEN EN/ OF ANDERE OVERHEDEN

Naam gemeente en/of andere overheid	Verdeelsleutel (in %) per gemeente	Aantal zetels
		<aantal zetels DB en AB per gemeente>

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

NIEUW BELEID EN KEUZES

Omschrijving van het onderwerp	Welke bestuurlijke keuzes zijn er mogelijk. Aan welke knoppen kunnen de Gemeenten draaien	Op welke manier worden de keuzes aan de raad voorgelegd	Kosten (structureel of incidenteel)

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

TE NEMEN BESLUITEN

<Het eerstvolgende te nemen besluit van de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling dat over het onderwerp genomen moet worden. Welke relatie is er met de begroting, bestuursrapportage of rekening.>

Volgende besluiten, verwachte kwartaal:	Soort stuk	Wie is bevoegd	Onderwerp/ besluit

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

FINANCIËN TE BESPREKEN BIJ DE BEGROTING VAN DE GR

Gemeentelijke bijdrage lopende begrotingsjaar, (eventueel bijgesteld)	Nieuw (komende jaar)		2022	2023	2024
Autonome ontwikkelingen %	Lopende begroting	2021	2022	2023	2024
Prijsindex					
Indexatie loonkosten					
Rente lang geld op te nemen					

Rente kort geld op te nemen					
Financiële positie GR	2020	2021	2022	2023	2024
(Vrije) reserve van de GR					
Afgesproken norm					

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

TE BEHANDELEN BIJ DE JAARREKENING VAN DE GR			
Waar week de productie/ beleidsrealisatie meer dan 5% af van de begroting	Welke oorzaak lag hieraan ten grondslag	Op welke manier is hierop gereageerd lopende het jaar	Doorwerking, keuzes voor komend jaar en bijzonderheden
Waar week de financiële realisatie meer dan 5% af van de begroting	Welke oorzaak lag hieraan ten grondslag	Op welke manier is hierop gereageerd lopende het jaar	Doorwerking, keuzes voor komend jaar en bijzonderheden

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

PREADVISING Opmerkingen vanuit beleidsafdeling gemeente <Op te stellen vanuit beleidsafdeling> Eventuele kanttekeningen of bedenkingen vanuit het college <Op te stellen vanuit het college>

Concept zienswijze gemeente

<Op te stellen vanuit het college>

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

OVERIGE INFORMATIE

(Wettelijk) kader

<Geef een overzicht van de regelingen en afspraken op basis waarvan de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling haar taken uitvoert. Maak hierin een onderscheid tussen wetten (inclusief ministeriële regelingen) en lokale regelgeving of overeenkomsten. Dit is van belang, omdat wettelijke taken in principe niet beïnvloedbaar zijn. Aanvullende afspraken kunnen worden gewijzigd.>

Het doel is dat de gemeenteraad inzicht krijgt in de werkzaamheden die de verbonden partij/gemeenschappelijke regeling uitvoert:

1. op basis van wetgeving;
2. op grond van aanvullende afspraken.

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)

UITGANGSPUNTEN VOOR HET OP TE STELLEN STUK

1.	
2.	
3.	

[↩ Terug naar inhoudsopgave ↗](#)



Memo wijziging Wgr en reactie werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Aan : Nieuwe gemeenteraad 2022
Onderwerp : Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen
Van : Werkgroep invulling raadsrapporteurschap

Datum : 15 februari 2022

Wijziging Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Met de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) wordt de politieke verantwoording over gemeentelijke samenwerking versterkt. Gemeenteraden krijgen meer mogelijkheden om hun controlerende rol in dit soort samenwerkingen in te vullen en te versterken.

Het voorstel bevat een combinatie van nieuwe bevoegdheden voor gemeenteraden en verplichtingen om in de gemeenschappelijke regeling afspraken over bepaalde onderwerpen te maken, waarbij de inhoud van deze afspraken aan de betrokken partijen wordt overgelaten.

Het deel van de wet dat rechten geeft aan volksvertegenwoordigers gaat vanaf 1 juli 2022 in. Voor het andere deel (verplichtingen om bestaande gemeenschappelijke regelingen aan te passen, om zo scherpere afspraken te maken over bijvoorbeeld uittreding of evaluatie) geeft de wet een implementatieperiode van 2 jaar.

De wetswijzigingen zijn grofweg in te delen in drie categorieën:

1. Versterken van de positie van gemeenteraden bij besluitvorming in een GR

Uitbreiding zienswijzeprocedure

Gemeenteraden krijgen het recht niet alleen bij de begroting met een zienswijze te komen maar ook bij het treffen van een (ontwerp)regeling, bij de kaderstelling en andere besluiten van het bestuur van een GR. Expliciet is bepaald dat de zienswijzen worden gevraagd door het dagelijks bestuur en dit bestuur ook, verplicht, een schriftelijke reactie verzorgt aan de raden en het AB voor het besluit waarover een zienswijze wordt gevraagd door het AB wordt genomen.

Reactie werkgroep

De eerste indruk is dat dit geen grote wijziging betreft, omdat het de praktijk is in Baarn dat de kadernota's al worden voorgelegd aan de raad voor een zienswijze procedure.



Regionale adviescommissie

Mogelijkheid tot het instellen van een regionale adviescommissie, die op voorstel van de raden van de deelnemende gemeenten wordt ingesteld door het algemeen bestuur van een GR. Het is aan de raden om te bepalen of er behoefte is aan een dergelijke commissie. Deze adviescommissie kan eerder in het besluitvormingsproces, dienen als klankbordgroep en als stem van de raden in de regio en fungeren als 'vooruitgeschoven post' bij de voorbereiding op zienswijzen.

Reactie werkgroep

Dit is een mogelijkheid en geen verplichting en kan uiteraard alleen indien alle gemeenteraden van de gemeenschappelijke regeling dit wensen. Wanneer alle gemeenteraden dit wensen zou dit volgens de werkgroep goed opgepakt kunnen worden door de raadsrapporteurs in de regionale adviescommissie te benoemen.

Informatieplicht

Daarnaast komt er een uitbreiding van de informatieplicht vanuit het bestuur van de gemeenschappelijke regeling richting de raad. De plicht wordt actief in plaats van passief zoals nu. Hierbij gaat het niet alleen over de te nemen of genomen besluiten, maar over alle informatie die de raad nodig heeft om zijn taak goed te kunnen vervullen. De wijze waarop moet nog geregeld worden. Het betreft geen verantwoordingsplicht.

Reactie werkgroep

Zeer positieve wetswijziging wat de positie van de raad en van de raadsrapporteurs kan versterken. De raadsrapporteurs zouden goed kunnen meedenken/adviseren richting gemeenschappelijke regelingen hoe deze informatieplicht precies ingevuld zou moeten worden.

Inwonersparticipatie

Burgerparticipatie wordt wettelijk verankerd. In elke regeling wordt afgesproken hoe om te gaan met participatie. Inwoners en belanghebbenden kunnen door dit amendement bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van het beleid in regionale samenwerkingsverbanden betrokken worden. Bijvoorbeeld door inspreken bij een AB vergadering. Maar er kan ook voor worden gekozen deze inspraak te laten lopen via de gemeenteraden die het bijvoorbeeld meenemen in een zienswijze.

Reactie werkgroep

Over de invulling van deze nieuwe verplichting kan goed worden meegedacht door raadsrapporteurs. Daarnaast is in Baarn sowieso al de mogelijkheid voor inwoners om in te spreken op voorliggende zienswijzen op een begroting of kadernota van de gemeenschappelijke regeling, omdat dit als agendapunt en onderwerp op de raadsagenda wordt opgenomen.

Vergoeding voor lidmaatschap gemeenschappelijke adviescommissies

Er komt een extra vergoeding voor raadsleden die lid zijn van de gemeenschappelijke onderzoekscommissie (zie hieronder) en gemeenschappelijke adviescommissie. De eerste door middel van een nog voorziene wijziging van het Rechtspositiebesluit conform de al bestaande vergoeding voor raadsleden die lid zijn van een onderzoekscommissie. De



tweede wordt geregeld in de Wgr, de vergoeding komt overeen met die welke raadsleden kunnen krijgen voor deelname aan bijzondere commissies zoals opgenomen in het Rechtspositiebesluit.

Reactie werkgroep

Het is aan de raden om te besluiten over een vergoeding, afhankelijk van de omvang en de zwaarte van de onderzoekscommissie en/of gemeenschappelijke adviescommissie.

2. Aanvullende controle-instrumenten voor gemeenteraden

Recht op onderzoek doen naar GR

De controlerende rol wordt ook versterkt door de mogelijkheid tot onderzoeken (enquête) van het functioneren van de gehele gemeenschappelijke regeling. Om dit te kunnen doen krijgen de raden die actief zijn binnen een gemeenschappelijke regeling de mogelijkheid een regionale onderzoekscommissie op te stellen. Dit alleen als er unanimititeit is van alle deelnemende raden (die in meerderheid beslissen).

Reactie werkgroep

Dit biedt een goed extra instrument voor raadsleden voor de controle op gemeenschappelijke regelingen. Deze wetswijziging wordt zeer positief ontvangen.

Rol lokale rekenkamercommissies

Lokale rekenkamercommissies worden in staat gesteld onderzoek te doen naar het gevoerde bestuur van een gemeenschappelijke regeling.

Reactie werkgroep

Volgens de werkgroep is dit nu ook al het geval in Baarn, maar het is goed dat daar nu echt duidelijkheid over komt. Deze wetswijziging wordt positief ontvangen door de werkgroep.

3. Verbeteren van de positie van gemeenteraden met betrekking tot het functioneren van de GR

Evaluatie en scherper afspraken over uittreding

Gemeenteraadsleden krijgen meer mogelijkheden om invloed te hebben op het functioneren van een regeling, bijvoorbeeld via verplichte afspraken over evaluatie van de regeling en de verplichting om scherpere afspraken te maken over (financiële) gevolgen van uittreding voor de uittredende deelnemers. Op deze manier bestaat vooraf al duidelijkheid bij alle deelnemers over de (financiële) gevolgen die een eventuele uittreding met zich meebrengt.

Reactie werkgroep.

Deze wetswijziging wordt positief ontvangen. Raadsrapporteurs zouden namens de raad goed kunnen kijken en mee kunnen denken over hoe deze wijziging wordt opgepakt door de gemeenschappelijke regelingen.



Aanpassing planning begrotingscyclus

Financiële stukken van regelingen bevatten vaak te weinig inhoud en komen te vroeg. Daarom worden de uiterste termijnen verruimd. Per regeling kan gekozen worden voor kortere termijnen, maar niet voor latere data. Sluit daardoor beter aan op de gemeentelijke begrotingscyclus en langer de tijd voor gemeenteraden om een zienswijze te geven.

- De kadernota moet voor 30 april naar de gemeenteraden worden gestuurd in plaats van 15 april
- De begroting van een regeling moet uiterlijk 15 september naar gedeputeerde staten worden gestuurd in plaats van 1 augustus; en de ontwerpbegroting moet uiterlijk 12 weken voor 15 september voor een zienswijze aan gemeenteraden worden aangeboden, in plaats van 8 weken

Reactie werkgroep.

Met betrekking tot deze wijziging is het nog onduidelijk of dit ten positieve of ten negatieve zal uitpakken voor het recht van de gemeenteraden. Het is daarom volgens de werkgroep juist van belang om raadsrapporteurs in te stellen die dit nauwgezet kunnen volgen, kunnen adviseren richting gemeenschappelijke regelingen en dit ook kunnen terugkoppelen naar de gemeenteraad.